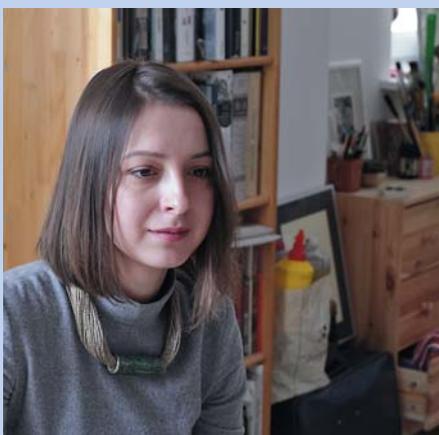

Пялёсткі прадвесных красак

Прыход вясны ў нас пакуль ніхто не заўважыў, ды і на 8 Сакавіка сіноптыкі прагназуюць завіруху. Але мы пастанавілі зрабіць вокладку гэтага нумара вясновай — не дачакаўшыся першых красак-падснежнікаў. Твары людзей, адданых сваёй справе, поўных творчасці і імпэту, заўсёды выпраменьваюць хараство і вітальнасць. Глядзець на іх — не меншае задавальненне, чым на тыя ж кветкі. Асабліва калі гэтыя постаці прылежаць да лепшай (мы шчыра ў гэта верым!) паловы чалавецтва, якая здатная “рабіць вясну” нават у зімовую сцюжу.

Працяг тэмы — на старонках 3, 6, 7, 12, 13

Соцыум

ПРЫНЦЭСА — ТАКСАМА ЧАЛАВЕК?

Напярэдадні 8 Сакавіка “К” паразважала, як змяняюцца з цягам часу жаночыя вобразы ў літаратуры, кіно і тэатры.

ст. 4 — 5

Праз гасцінец

МЕСТАЧКОВЫ “ПАЛП ФІКШН” ПАД ДУХАВЫ АРКЕСТР

“К” з’ездзіла ў Наваельню. Кіраўнікі ўстаноў культуры і мясцовыя жыхары цяпер займаюць вядучыя пазіцыі ў нашым рэйтынгу адкрытых суразмоўцаў.

ст. 11

Геаметрыя пачуццяў

МАЙСТАР І ЯГО АЛЕНЫ

Мастак Аляксандр КСЯНДЗОЎ — пра ўласцівасці жарсці. У творчасці.

ст. 15

28 лютага ў Мінску ўрачыста адкрылася юбілейная XXV Мінская міжнародная кніжная выстава-кірмаш. Ужо з першых гадзін сваёй працы прадстаўнічы форум, удзел у якім узялі 32 краіны свету, выклікаў вялікую цікавасць у мінчан і гасцей беларускай сталіцы.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Гэтую цікавасць не зменшылі нават моцныя маразы, якія ўсталяваліся напрыканцы лютага ў Мінску. У дзень адкрыцця выставы на праспекце Пераможцаў тэрмометр паказваў -17, а ў сталічным комплексе "БелЭкспа" ўсё адно было мнагалюдна, шумна, весела, і, канечне, цёпла. Нехта з наведвальнікаў набываў упадабаныя кнігі, нехта проста гартаў старонкі новых выданняў, узіраючыся ў ілюстрацыі, а найбольш цікавыя заўзятары "акупіравалі" цэнтральны стэнд, на якім быў выстаўлены стылізаваны друкарскі станок XVI стагоддзя.

Тут, на "Друкарскім падворку" госці форуму маглі ўвачавідкі ўбачыць працу майстра, які дэманструваў старажытны спосаб вырабы паперы, і самастойна выканаць адбітак ілюстраванай старонкі з Бібліі. Так, які гэта рабілі 500 гадоў таму памочнікі Францыска Скарыны, друкуючы ў Празе

Ад Скарыны да малой Радзімы

першае выданне беларускага Псалтыра.

Увогуле, кожны наведвальнік, блукаючы паміж шматлікімі стэндамі экспанентаў, мог упэўніцца ў важнасці Яе Вялікасці Кнігі для нашай краіны. Пра гэта ў сваім прывітальным слове, накіраваным гасцям і ўдзельнікам форуму, гаварыў і Кіраўнік дзяржавы Аляксандр Лукашэнка. Прывітальны адрас зачытаў першы намеснік кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Максім Рыжанкоў.

— Цяжка пераацаніць значэнне кнігі ў захаванні

— Той факт, што за мінулы год у нас выдадзена каля 10 тысяч найменняў кніг, сама сабе сведчыць аб увазе дзяржавы і грамадства да гэтага пытання.

Галоўная тэма кніжнай выставы гучыць як "Беларусь — культурная пляцоўка Еўропы". Пабываюшы на кірмашы, я магу ўпэўнена сказаць, што амаль на тыдзень наша краіна сапраўды стала такой культурнай пляцоўкай, пабываць на якой лічыла бы за гонар любая еўрапейская (ды, зрэшты, і не толькі) дзяржава.

кнігу аднаго з сучасных класікаў сербскай літаратуры Горана Петравіча: пераклады яго твораў на беларускую мову выйшлі не так даўно ў выдавецтве "Мастацкая літаратура". Прысутнічаў на выставе і сам аўтар, і яму неаднойчы давялося падпісваць сваю кнігу чытачам.

Дэманструючы навінкі сваіх выдавецтваў, кожная з 32 краін-удзельніц гатовая была знаёміць наведвальнікаў і з іншымі праявамі нацыянальнай культуры. Напрыклад, на стэндах Кітая і Паўднёвай Карэі можна

Міністр інфармацыі Рэспублікі Беларусь Аляксандр Карлюкевіч, дзяржаўны сакратар Міністэрства культуры і інфармацыі Сербіі Аляксандр Гайовіч і першы намеснік кіраўніка Адміністрацыі Прэзідэнта Максім Рыжанкоў.

ваць сябе ў мастацтве каліграфіі. Праўда, не заўсёды ў іх усё адразу атрымлівалася, таму нехта становіўся ў чаргу па другім і нават трэцім разе.

Яшчэ адно важнае ўражанне ад сёлётнай Міжна-

лобы густ. У тым ліку, і беларуску.

На нацыянальным стэндзе арганізаваны шматлікія сустрэчы з аўтарамі, выдаўцамі, мастакамі, прэзентацыі новых кніг, круглыя сталы, аўтограф-сесіі. Тут жа прайшла і ўрачыстая цырымонія ўзнагароджвання пераможцаў 57-га Нацыянальнага конкурсу "Мастацтва кнігі". Не была, да слова, забытая і тэма Года малой радзімы: на кніжных паліцах дэманстраваліся выданні пра розныя беларускія гарады і мястэчкі, з якіх кожны мог даведацца пра іх гісторыю, сучаснасць і будучыню.

Дарэчы, як было заяўлена падчас адкрыцця выставы, Мінскі кніжны форум штогод усталёўвае рэкорды наведвальнасці. Скажам, летась на кірмаш прыйшло каля 60 тысяч чалавек. Цікава, колькі аматараў выдавецкіх навінак завітае сёлета?

Фота Паліны КАСМАЧОВАЙ

культурнай спадчыны пакаленняў, фарміраванні асобы і выхаванні патрыятызму, адукацыі і руху да прагрэсу, — падкрэсліў Прэзідэнт. Міністр інфармацыі Аляксандр Карлюкевіч падчас урачыстай цырымоніі адкрыцця форуму адзначыў:

Напрыклад, Сербія, якая была заяўлена ў якасці ганаровага гасця выставы, прадставіла ў сваім павільёне дзясяткі і нават сотні цікавых выданняў, што адлюстроўвалі самыя розныя старонкі гісторыі і культуры гэтай славянскай дзяржавы. А яшчэ тут можна было пагартаць

Мінская міжнародная кніжная выстава-кірмаш працуе заўтра апошні дзень.

было напісаць іерогліфамі на рысавай паперы словы "мама", "тата", "мір", "кніга" — і, канешне, "культура". Гэтая акцыя мела не абы-які поспех у наведвальнікаў: дзясяткі малых, а таксама іх бацькоў выстройваліся ў чэргі, каб аўтэнтчным пэндзлем і чорнай гуашшу паспраба-

роднай кніжнай выставы, пра якое не магу не згадаць, — яркія вокладкі дзіцячых кніг, што першымі кідаюцца ў вочы практычна на ўсіх стэндах. Сапраўды, казак, энцыклапедыі і іншых выданняў для дзяцей у павільёне "БелЭкспа" было, што называецца, на

Арыгіналы ілюстрацый Сальвадора Далі да "Боскай камедыі"

Дантэ цяпер можна пабачыць у Нацыянальным гістарычным музеі Рэспублікі Беларусь.

Каштоўны груз — а гэта 100 графічных лістоў сусветна вядомага мастака — трапіў з Італіі ў Беларусь самалётам у скрынях-сейфах. Арыгіналы належаць калекцыянеру Андрэа Пантальці.

— Выстава вандруе па свеце. Толькі што была ў ЗША, недзе ў Тэхасе, — кажа куратар выставы Вольга Кліп. — Калі "адвандруе" ў нас, вернецца да ўладальніка і будзе некаторы час адпачываць у пэўных умовах, якіх патрабуе графіка.

На пачатку 1950-х гадоў Далі па замове ўрада Італіі пачаў працу над ілюстрацыямі да "Боскай камедыі" Дантэ. Але яго работы ўспрынялі крытычна, што не спыніла мастака, і ён за-

Дантэ ў пераказе Далі

вяршыў справу. Кніга хутка была надрукавана, але ў Парыжы.

— Мне хацелася, каб мае ілюстрацыі да Дантэ атрымаліся быццам лёгкія сляды волкасці на боскім сыры. Вось адкуль гэтыя стракатыя разводзі, якія нагадваюць крылы матылька, — такі запіс пакінуў Далі ў "Дзённіку аднаго генія", пазначыў дату — 19 мая 1960 года.

Адзін з галоўных твораў сусветнай літаратуры мастак пераказаў з дапамогай

сюррэалістычнага слоўніка, складальнікам якога стаўся ён сам. Знакамітыя шуфляды Венеры, гадзіннікі, фантазмагарычныя жывёлы лёгка ўпісаны ў кантэкст паэмы.

Дарэчы, у наведвальнікаў выставы ёсць магчымасць прачытаць кнігу па ілюстрацыях Далі — кожны аркуш суправаджаюць вытрымкі з твора: "Земную жыццёвую пройдя до поўныны..."

Ірына ЮДЗІНА
Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

28 лютага смілавіцкі музей "Прастора Хаіма Суціна" адзначыў сваё дзесяцігоддзе.

3 нагоды юбілею мясцоваму Цэнтру творчасці дзяцей і моладзі, на тэрыторыі якога і знаходзіцца выставачная зала, прысвоена імя знакамітага земляка.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

На святкаванні Цэнтр, музей, смілавіцкую грамаду віталь старшыня праўлення ААТ "Белгазпрамбанк" Віктар Бабарыка, прадстаўнікі дыпламатычных місій Еўрасаюза, Германіі, Францыі, Літвы, мясцовай і абласной улады, Нацыянальнага мастацкага музея Беларусі, Беларускага камітэту ICOMOS, грамадскіх арганізацый і прыватных структур. У іх выступленнях адзначалася, што Беларусь як краіна, што знаходзіцца на важным геапалітычным скрыжаванні, адвек была прасторай культурнага супрацоўніцтва розных этнічных груп і канфесій. Творчыя канцэпцыі, народжаныя тут, потым заваёўвалі Еўропу і свет. Творчасць Хаіма Суціна — яскравы прыклад плённага ўплыву беларускай ментальнасці на еўрапейскі культурны працэс.

Час прасторы Суціна

Госці Смілавіч азнаёміліся са справаздачнай выставай мастацкіх работ навучэнцаў арт-цэнтру "Вулей" "Хаіма Суціна. Спадчына..." Найлепшыя творы выставы кампетэнтнае журы адзначыла граматамі і прызамі. Адбыўся прагляд відэафільма пра гісторыю музея. Адчуць атмасферу беларускіх мястэчак на памежжы XIX і XX стагоддзяў

свечаная жыццю і творчасці Шрагі Царфіна — ураджэнца Смілавіч, які прыдбаў славу мастака ў Францыі.

За дзесяць гадоў існавання музей наведвалі людзі культуры і мастацтва, дыпламаты, дзяржаўныя і грамадскія дзеячы. Але галоўнай аўдыторыяй "Прасторы Хаіма Суціна" застаюцца дзеці і моладзь. Праз усведамленне выяўленчых

"Прастора Хаіма Суціна": святкаванне 10-годдзя музея.

дазволіла тэатралізаваная дзея "Герой суцінскіх партрэтаў".

Дзякуючы музею, праз Смілавічы праходзяць турыстычныя маршруты. За год прыблізна дзве тысячы гасцей наведваюць гарадскі пасёлак як радзіму выбітнага мастака, які здолеў сцвердзіцца ў Парыжы. Развіваецца і сам музей. У ім з'явілася трэцяя зала, пры-

кодаў Суціна моладзь даведваецца, што рэалізм бывае розным, што мастак — гэта чалавек з аголенымі нервамі, што варта добра падумаць, перш чым абраць творчасць прафесійнай сферы. У гэтым сэнсе "Прастора Хаіма Суціна" — не толькі мемарыяльны музей, але і клас школы жыцця.

Газета КУЛЬТУРА

Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.
Галоўны рэдактар — Ілья Васільевіч СВІРЫН; намеснік галоўнага рэдактара — Вераніка МОЛАКАВА; адказны сакратар — Юрый АРПЕНКА; рэдактары аддзелаў: Надзея БУНЦЭВІЧ, Яўген РАГІН; аглядальнікі рэдакцыі: Дар'я АМЯЛЬКОВІЧ, Іна АРКЕВІЧ, Настасся ПАНКРАТАВА, Гендзь СІВОХІН, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ; спецыяльны карэспандэнт: Пётр ВАСІЛЕЎСКИ, Алег КЛІМАУ; карэспандэнт — Ганна ШАРКО; фотакарэспандэнт — Сяргей ЖДАНОВІЧ; мастацкі рэдактар — Наталля ОВАД; карэктар — Мая ХУТКОВА.
Сайт: www.kimpress.by, E-mail: kultura@tut.by. Адрас рэдакцыі: 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41.
Выдавец — Рэдакцыя выдавецкага ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА".
Дырэктар — СЛАБОДЗІЧ Ірына Аляксееўна;
першы намеснік дырэктара — КРУШЫНСКАЯ Людміла Аляксееўна. (017) 334 57 41.
220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35.
Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнаасцю імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдання, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас. Аўтарскія рукапісы не рэцензуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пункту гледжання рэдакцыі. Аўтары нясуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. * Матэрыял на правах рэкламы.
© "Культура", 2018. Наклад 4 006. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Падпісана ў друку 02.03.2018 у 18.30. Замова 1013.
Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. Пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

У Мінску ў другі раз праходзіць фестываль “Вялікапостныя канцэрты”, які ладзіць Свята-Елісавецкі жаночы манастыр сумесна з Беларускай дзяржаўнай акадэміяй музыкі. Духоўныя спевы гучаць па-за межамі храма — на вялікіх канцэртных пляцоўках, нязменна збіраючы поўныя залы. Пра ідэю і пасыл фэсту распавядае яго куратар — старшы рэгент мінскага Свята-Елісавецкага манастыра, царкоўны кампазітар манахіня ІУЛІЯНІЯ (Дзянісава).

Фестываль “Вялікапостныя канцэрты” завершыцца ў Мінску 4 сакавіка.

Голас як інструмент Бога

Іна НАРКЕВІЧ /
Фота Сяргея
ЖДАНОВІЧА

— Пост — гэта жыццё ў строгаці, стрыманасці і малітве. А музыка — задавальненне і ў пэўным сэнсе забава. Якім чынам яны суадносяцца?

— Антытэза “канцэрт і малітва” пастаянна ўсплывае ў наш час. Але мне здаецца, што яна штучная. Калі ёсць правільны дух, то можна і канцэрт ператварыць у малітву, а калі няма, то наадварот — малітву ў канцэрт. Прычым мы не запачаткавалі традыцыю імпрэзаў у Вялікім пост, а толькі яе адраджаем. Ініцыятарам першых Вялікапостных канцэртаў стаў знакаміты рускі кампазітар і дырыжор Аляксей Львоў, і было тое яшчэ ў сярэдзіне XIX стагоддзя. У пачатку стагоддзя ўжо нашага ў Санкт-Пецярбургу традыцыю вырашылі адраджаць. І так Гасподзь зладзіў, што мы са святочным хорам манастыра гадоў пяць запар адкрывалі гэтыя канцэрты. Так, яно і сапраўды нязручна, калі ў першы дзень Вялікага посту трэба здымацца з месца і некуды ехаць. Але бацюшка нас бласлаўляў, таму што гэта патрэбная справа. У Санкт-Пецярбургу мы бачылі, наколькі такі фэст запатрабаваны. А потым дзіўным чынам ён пачаў ладзіцца і ў нас.

— А чаму дзіўным чынам?

— Мы яго не планавалі. Але аднойчы мне даручылі зрабіць культурную праграму нашай праваслаўнай выставы “Вербны кірмаш”. Я патэлефанавала ўсім знаёмым рэгентам з надзеяй, што нехта і пагодзіцца. Пагадзіліся ўсе. І мы зразумелі — неабходна ладзіць асобны фестываль, запрашаючы на яго найлепшыя калектывы Мінска. Бо трэба ж ствараць нейкую альтэрнатыву казіно ды розным іншым шоу.

— Для каго прызначаны ваши канцэрты: для праваслаўнай альбо свецкай аўдыторыі?

— Найперш для тых, хто яшчэ да храма не дайшоў. Навошта дзяліць на праваслаўных і не-праваслаўных? Хрыстос такога падзелу не рабіў — Ён уцэлавіўся, каб збавіць усё чалавецтва. І не сеў дзе-небудзь на ўзгорку ў

чаканні, пакуль хтосьці да яго прыйдзе, але сам рушыў да людзей. І мы так павінны рабіць. Таму запрашаем на Вялікапостны фестываль усіх без выключэння!

— Праграма фэсту складаецца пераважна з харавой музыкі.

— Харавое мастацтва ўнікальнае. Голас — гэта адзіны музычны інструмент, які стварыў Бог. Так, вядома, разам з чалавекам, паколькі Божы дар трэба ўдасканалваць. І глядзіце далей. Хор — назоўнік у адзіночным ліку, але ён аб’ядноўвае мноства асобаў. І калі з хора выдзяляюцца галасы, то ўсё разбураецца, адзінства развальваецца на шмат маленькіх індывідуальнасцяў. А калі ўсе спяваюць як адзін, здараецца чуд. У нашых Вялікапостных канцэртах такі дух адзінства ёсць, я яго адчуваю. Паміж публікай і тымі, хто на сцэне, паміж рэгентам і пеўчымі. Гэта тое, што словамі не патлумачыш.

Натуральна, мне як праваслаўнай манахіні хочацца, каб усе знайшлі Бога ў праваслаўі. Але сваімі канцэртамі мы не купляем увагу людзей, мы прапануем ім выбар. Хочаце — прыходзьце і паглядзіце. І людзі ідуць. Як летась былі аншлагі, так і сёння. Наша мэта — каб чалавек выйшаў з залы іншым. Каб у яго сталі ўзнікаць пытанні, на якія яму карцела б знайсці адказ. Тады ён, можа, наведзе які-небудзь праваслаўны сайт або ў наш манастыр зойдзе. Многія мінчане не нават ведаюць, што ў Мінску ёсць манастыр! Навінкі для іх — гэта толькі псіхіятрычная клініка. Наша школа мазаікі па ўсім свеце вядомая — а ў Мінску шмат хто пра яе і не чуў.

— Канцэрты фестывалю бясплатныя. Але яны маглі б быць і дабрачыннымі.

— Мы думаем, што пакуль трэба выклікаць гэты элемент абмену білетаў на грошы. Ён не адпавядае духу таго, што мы хацелі зрабіць. Але адзін канцэрт, як і летась, зрабілі дабрачынным — у падтрымку ўсіх ініцыятыў, якія здзяйсняе наш манастыр. Мы апякуемся псіханеўралогічным інтэрнатам, дзе жыве пад тысячу дарослых, якіх кінулі родныя, побач — такі самы дзіцячы інтэрнат. Ды і на нашым падворку — 208 чалавек, хаця корпус пабудаваны на 80.

Манахіня Іуліянія (Дзянісава).

Прыходзяць да нас бамжы — і вось куды іх? Не скажаш жа — ідзіце ў лес, у нас месцаў няма. А пост — гэта якраз такі час, калі жыццё павінна быць скіравана на добрыя справы. Час падумаць, каму я магу дапамагчы, чым я магу ахвяраваць. Не лішак ад сябе адарваць, а нешта патрэбнае. Лішак лёгка заўсёды аддаць. А паспрабуй падзяліцца тым, што самому неабходна.

— Чаму на канцэртах фэсту гучыць не толькі царкоўная музыка?

— Не ўся харавая музыка духоўная, і не ўся духоўная — харавая. Выступаюць у нас і свец-

— А каму нельга спяваць у царкоўным хоры?

— Усім можна. У царкву ўсе ўваходзяць нехрышчонамі, галоўнае выйсці хрышчонам. Наш бацюшка, духоўнік манастыра, айцец Андрэй Лемяшонак, вакол якога калісьці ў 1990-х гадах закруцілася тая бурлівая дзейнасць, распавядаў пра сваё мінулае. Ён пратэставаў супраць савецкага жыцця, хіпаваў, талстоўцам быў. Потым выпадкова праходзіў каля кафедральнага сабора — і зацікавіўся, зайшоў. А там памазанне было. Усе ідуць, і ён пайшоў. А выйшаў з храма веруючым чалавекам. Бог ведаў яго шлях. Так і з кожным чалавекам можа адбыцца. Зайшоў на канцэрт выпадкова, а праз 10 гадоў ты — бацюшка, заснавальнік нейкага манастыра.

Ёсць шмат людзей, якія спяваюць у храмах і не лічаць сябе веруючымі. А Бог усіх прымае, бо ў кожнага свой шлях і свой тэрмін. І калі наш хор прыйшоў у Свята-Елісавецкі манастыр, то ўсе веруючымі людзьмі сталі. А раней і нехрышчоны спяваў, ён такім і застаўся. Пакуль. Заўсёды кажу — пакуль. Я сама жыла каля кафедральнага сабора, а пра Бога не думала. Прыйшла да Яго пасля катастрофы ў жыцці, хваробы дзіцяці, развалу сям’і. Такая гісторыя

адзін. Але на самой справе — ад слова “адзіны”, “адзінства”. І трэба, каб там усе былі як адно цела з мноствам клетачак. Сэнс у тым, каб палюбіць людзей, якіх ты сам не абіраў. Вось ты прыйшоў — і ў цябе з’яўляецца 125 сяцір! І пакуль ты іх не палюбіш, ніякая манахіня з цябе не атрымаецца. У гэтым і заключаецца барацьба манаская — каб любіць людзей. У манастыры пачынаеш бачыць сябе такім, які ты ёсць, ужо без прыхарошванняў. У свеце Бог чалавека шкадуе, дае яму іншыя меры. А ў манастыры з’яўляецца ўнутраная барацьба, якая нікому не бачная.

Часам да нас прыходзяць і кажуць: “Мне 38 гадоў, а жыццё не склалася. Можа, у манастыр пайсці? Як гэта зрабіць?” А ніяк, не трэба нічога рабіць. Калі табе ў манастыр, ты гэта зразумееш і не здолееш жыць паранейшаму. Прыйдзеш і застанешся, чаго б гэта ні каштавала. А каштуе гэта дорага. Я ішла ў манастыр у 50 гадоў. Можна было скончыць жыццё ў добравай кватэры — пей, ясі, весяліся. Дзеці тады ўжо ўладкаваныя былі. Але Бог вырашыў інакш, і ў мяне яшчэ адно жыццё з’явілася. А цана высокая — трэба ўсё аддаць. А ўсё — гэта каму што дорага. Вось ёсць у цябе лецішча, і ты думаеш: а хто ж яго будзе даглядаць? Або — як я там буду жыць без камп’ютара? Таму патрэбнае такое пакліканне, якое здатнае адарваць цябе ад гэтага свету — маўляў, усё, інакш ужо больш не можна. Таму ў манастыры ў нас усяго 125 чалавек, а ў Мінску — 2 мільёны.

— І ўсіх іх вы запрашаеце на Вялікапостныя канцэрты?

— Ёсць людзі, якім мала таго, што яны маюць у жыцці. Яны шукаюць, а самі не ведаюць чаго. Мы даём магчымасць, нават не заходзячы ў храм, зразумець, што ты шукаеш. А потым усё відавочным становіцца. І са мной так было. Як толькі я пераступіла парог праваслаўнага храма з крыкам: “Госпадзе, дапамажы!”, пачалося нараджэнне новага чалавека і новай рэальнасці. Свет застаецца тым жа, але для цябе ён становіцца іншым, калі ты ўваходзіш у храм. Не храм як сцены, а супольнасць людзей і Бога. І гэтага жадаю ўсім.

Натуральна, мне як праваслаўнай манахіні хочацца, каб усе знайшлі Бога ў праваслаўі. Але сваімі канцэртамі мы не купляем увагу людзей, мы прапануем ім выбар. Хочаце — прыходзьце і паглядзіце. І людзі ідуць.

кія калектывы, і царкоўныя, і прафесійныя, і аматарскія.

— Пачынаў фестываль якраз свецкі хор “Салютарыс”...

— Гэта як сказаць... Дзе тая мяжа? “Салютарысам” кіруе Вольга Янум. Яна прафесійны дырыжор з кансерваторскай адукацыяй. У той самы час — шматгадовы рэгент храма ў гонар іконы Божай Маці Усіх Тужлівых Радасць. Палова харыстаў “Салютарыса” таксама спявае там, а можа быць, і ў іншых храмах. Гэта свецкі хор ці які?

звычайная для многіх людзей. Калі чалавек інакш не чуе. А Богу ён патрэбны. Я, можа быць, жорстка скажу, але любымі сродкамі Ён імкнецца ўсіх на розум сапраўдны наставіць і пасяліць у вечнасці.

— Дзякуй вялікі, матушка Іуліянія, але ёсць у мяне яшчэ пытанне пра тое, калі жанчына сёння абірае адзінокае жыццё, не ў сям’і?

— Часта ставяць роўнасць паміж манастам і адзінотай. Гэта ў корані няверна. Кажуць, што манастыр ад слова “мона” —

Калонка рэдактара

Градус сексізму

Падчас планавання гэтага нумара дырэктар нашай рэдакцыйна-выдавецкай установы Ірына Слабодзіч папрасіла — не, нават настаяла! — каб на яго палосах не было ніякіх ружачак-кветчак. Як вы можаце бачыць, іх тут сапраўды няма. За выключэннем хіба стылізацыі пад творы Алены Кіш, аднак гэта ўжо зусім іншая гісторыя.

Што ні кажы, але 8 Сакавіка ўспрымаецца намі перадусім як праява той традыцыі (і для многіх яна, насамрэч, адзіная), да якой мы ўсе ў той ці іншай ступені прыналежым, — савецкай. І часта для нас гэты рытуал пазбаўлены сэнсу. Усё адбываецца проста па завядзёнцы. Цюльпанчыкі. Сабантуі ў рабочых калектывах. Дзяжурныя тосты.

І няма нічога здзіўнага ў тым, што ў гэтым руху па інерцыі перашапатковы сэнс свята (якому, дарэчы, сёлета спаўняецца роўна 110 гадоў) неяк згубіўся.

Сёння большасць лозунгаў той нью-ёрксай дэманстрацыі ўжо выглядаюць састарэлымі. Сёння ніхто нават не падумае ўводзіць для прыгожага полу нейкія адмысловыя тарыфы аплаты працы альбо, тым болей, пазбаўляць яго выбарчага права. І сюжэт вядомага віруснага роліка, калі крохкая менеджарка кіруе цэлым натоўпам атлетаў, якія шыюць жаночую бялізну, ужо не падаецца такім фантастычным. Думаецца, для герайна калонкі Яўгена Рагіна падобны расклад быў амаль завядзёнкай.

Да ўсяго, у выніку рэактыўнага развіцця тэхналогій той гэндарны падзел роляў, які быў характэрны для традыцыйнага грамадства, пазбыўся свайго звыклага побытава-прагматычнага падмурку. Жанчына можа сама ўкруціць лямпачку, а мужчына — вымыць свае шкарпэткі ў пральнай машыне. У часы Розы Люксембург падобныя гаспадарчыя дробязі даваліся зусім не так проста. Тое самае тычыцца і прафесійнай сферы.

Як сведчаць гутаркі з прадстаўніцамі “нетыповых” для жанчын прафесій у сферы культуры, пэўныя гэндарныя стэрэатыпы (на ўзроўні свядомасці, а не заканадаўства) яшчэ засталіся — але сёння яны ўжо не адыгрываюць вырашальнай ролі. Нашай сучасніцы непараўнальна працей рэалізаваць уласнае памкненне, ніж у свой час Соф’і Кавалеўскай.

Тым не меней, барацьба за эмансипацыю працягваецца, прычым адбываецца яна найперш менавіта ў полі культуры. Аб’ектам крытыкі становяцца рэкламныя выявы (сексізм і аб’ектывацыя), спектаклі — часам нават без слоў, — у якіх нехта бачыць адлюстраванне заганных гэндарных мадэляў, мастацкія выставы, на якіх прысутнічае нью. Зразумела, што сёйтой звывацыі ў нечым падобным і творчасць Алеся Ксяндзова, а таксама і яго погляды.

Неяк адзін вядомы замежны куратар паўшчуваў стваральнікаў айчыннага арт-праекта за тое, што ў ім бракавала жанчын. У адказ я заўважыў: але ж удзельнікаў выставы звычайна выбіраюць не па полавай прыкмеце, а зусім па іншых крытэрыях. Аднак такі аргумент не спрацаваў. Маўляў, згодна з сучаснымі ўяўленнямі пра паліткарэктнасць, жанчын і мужчын павінна быць пароўну — і кропка! І круціцца тут як хочаш, хоць сам малюй.

У нас ужо ёсць кваліфікаваныя эксперты, здатныя дакладна вызначыць градус сексізму той ці іншай выявы — у залежнасці, напрыклад, ад позы, якую прыняла мадэль. Пры гэтым, па-за дужкамі можа застацца як іранічны характар таго твора, уласцівы для постмадэрну, так і добрая воля самой мадэлі ва ўсім гэтым удзельнічаць.

На маю думку, тыя новыя гэндарныя стандарты, якія сёй-той імкнецца прышчапіць у сферы мастацтва, не надта лепшыя за старыя — за тыя, з якімі змагалася Люксембург. Стандарты тут наогул не зусім дарэчныя. Адносіны паміж М і Ж — гэта такая творчая і ўзаемна цікавая гульня, ход і сюжэты якой вызначаюцца даволі спантанна. У сваю чаргу, адносіны алгарытмізаваныя і раскладзеныя па палічках, бадай, аўтаматычна пазбаўляюцца прывабнасці і флэру — ды і наогул той сілы, якая, калі верыць дзядулю Фрэйду, здатная на многае.

Казкі пра прынцэс — тэма адвечная, як і прага людзей да чараўніцтва. Са зменай ролі жанчыны ў грамадстве трансфармуецца і вобраз-інфанта: сусветныя літаратура, кінематограф, тэатр усё часцей прапануюць не кісейных паненак, якія пльвучць па волі лёсу, а асоб, што дакладна ведаюць уласныя жаданні і мэтанакіравана рухаюцца да сваёй мары. Якія ідэі ў гэтым рэчышчы транслюнацыянальнае мастацтва?

Настасся ПАНКРАТАВА

Прынцэса — таксама чалавек?

Што адбываецца з герайнай дзіцячых твораў

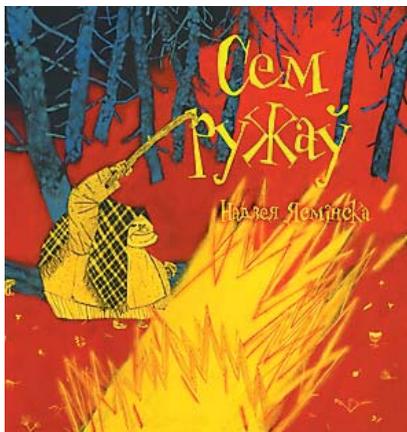
З ПАТЭЛЬНЯЙ НАПЕРАВЕС

Ад дзіцячай казкі ўдумлівыя бацькі чакаюць не толькі магічнага сюжэту, але і набору характарыстык і варыятыўнасці паводзін, здатных дапамагчы рэальнай дзяўчыцы задумацца, у якім кірунку рухацца, на каго арыентавацца і якія мэты ставіць перад сабой. У гэтых варунках мне вельмі падабаецца назіраць за трансфармацыяй дыснееўскіх герайн.

Класічныя прынцэсы пачатку ўз’лёту кінастудыі — заўсёды ідэальныя хатнія гаспадыні, эталонныя прыгажуні і пакорлівыя будучыя жонкі. Беласнежка, Аўрора, Папялушка чакаюць, пакуль — быццам бог з машыны — з’явіцца Прынц і прапановай рукі і сэрца выратуе з усіх жыццёвых недарэчнасцяў. Рэжысёрам спатрэбіўся не адзін дзясятка гадоў, каб галоўныя герайні іх поўнаметражных стужак пачалі супраціўляцца, напрыклад, хамаватым жаніхам (“Прыгажуня і Пачвара”) ці грамадству з патрабаваннем “правільнага” замужжа (“Пакахонтас”). Аднак і ў гэтых стужак сюжэт, так ці іначай, круціцца вакол пошукаў ідэальнага мужчыны і “жанчыне абавязкова трэба выйсці замуж”.

У новым стагоддзі студыя Уолта Дыснее канчаткова сышла ад шаблона. Дзецям пачалі распаўсюджаць, што прынц, акрамя прыгожага аблічча, павінен мець і сэрца — інакш у складанай сітуацыі ён, у лепшым выпадку, будзе бескарысным, а ў горшым — апынецца сапраўдным нягоднікам.

Прынцэса можа мець кар’ерныя амбіцыі — як, напрыклад, Ціяна з “Прынцэсы і жабкі”. Або, як Рапунцаль, прыкладаць усе намаганні для навуковага досведу (ёй жа хацелася дазнацца, што за ліхта-

цыдоўна абжыла шматгаспадарчую пляцоўку, у мінімалістычных дэкарацыях прапанавала цікавыя рэжысёрскія вынаходкі. Але фэбула... Камедыяны сюжэт увесь час круціцца вакол дзікага жадання бацькі-караля выпхнуць дачку замуж чаго б тое ні каштавала.

Прынцэса ж напрыканцы ўсведамляе, што сапраўды татараў, сказаць складана, бо ў нас яе як такой і не было, — мяркуе ён. — Класікі раз-пораз песцілі малечу рознага кшталту “Міхасёвымі прыгодамі”, але “спецыяльны” пісьменнік для дзяцей з’явіўся толькі ў савецкі час. Клікалі яго Янкам Маўрам, але і ў яго — спрэс “палескай рабінзонкі” і ніводнай “рабінзонкі”.

ВЫПХНУЦЬ ЗАМУЖ — І СПРАВА СКОНЧАНАЯ?

Чаму я так шмат гавару пра заморскую анімацыю? Бо ў эпоху без межаў нельга адмаўляць уплыў на нашых дзяцей гэтых сусветна вядомых персанажаў. Аднак што ў той самы час прапаўнае айчыннае мастацтва?

Прынцэса можа мець кар’ерныя амбіцыі — як, напрыклад, Ціяна з “Прынцэсы і жабкі”. Або, як Рапунцаль, прыкладаць усе намаганні для навуковага досведу (ёй жа хацелася дазнацца, што за ліхта-

цыдоўна абжыла шматгаспадарчую пляцоўку, у мінімалістычных дэкарацыях прапанавала цікавыя рэжысёрскія вынаходкі. Але фэбула... Камедыяны сюжэт увесь час круціцца вакол дзікага жадання бацькі-караля выпхнуць дачку замуж чаго б тое ні каштавала.

Прынцэса ж напрыканцы ўсведамляе, што сапраўды татараў, сказаць складана, бо ў нас яе як такой і не было, — мяркуе ён. — Класікі раз-пораз песцілі малечу рознага кшталту “Міхасёвымі прыгодамі”, але “спецыяльны” пісьменнік для дзяцей з’явіўся толькі ў савецкі час. Клікалі яго Янкам Маўрам, але і ў яго — спрэс “палескай рабінзонкі” і ніводнай “рабінзонкі”.

Па меркаванні суразмоўцы, у сусветнай літаратуры гэндарную рэвалюцыю здзейсніла Астрыд Ліндгрэн, а дакладней, яе Пэпі Доўгаяпанчоха. Тая хуліганіла, хадзіла ў чым дзевяццацца, мела асабістае меркаванне і выдатна абыходзілася без Цудоўнага Прынца. Як запэўнівае спадар Жвалеўскі, у сучасных беларускіх аўтараў няма шчырага, якія нічым не саступаюць рыжавалосай Пэпі.

У першую чаргу ён называе Вольгу Рэднуцю з Беларускага цыкла Вольгі Грамыка. І хоць Вольга не лічыць сябе дзіцячым пісьменнікам, сярод яе чытачоў вялікая колькасць падлеткаў. Яны з задавальненнем чытаюць пра самавольную і незалежную герайню, якая забавляецца ў асноўным тым, што ўціхамірывае і даймае тупаватых юнакоў. Гэта не вырагоўвае ад закаханасці ў харызматычнага вампіра, але і каханне іх праходзіць не па накатанай стагоддзямі схеме.

“Прафесія — вядзьмарка” напісана даволі даўно, але ёсць і больш сучасныя тэксты. Спадар Жвалеўскі прапануе звярнуцца да “Сямі ружаў” — гэтая кніга

ЭВАЛЮЦЫЯ ПАПЯЛУШКІ

Пісьменнік Андрэй Жвалеўскі канстатуе: спрадвечу з роллю дзяў-

Надзеі Ясмінскай стала лаўрэатам першага сезону літаратурнай прэміі імя Цёткі. Фармальна — тая ж чароўная казка, аднак іх галоўныя героіні раз-пораз выпраўляюцца ў небяспечныя паходы, уступаюць у супрацьдзеянне са злымі ведзьмакамі і часта працяўляюць значна больш ініцыятывы, чым розныя там прынцы.

адмыслова ставіла перад сабой такую задачу, але адносіны Лёдніка і Саламеі — шыкоўная ілюстрацыя партнёрскага шлюбу, дзе муж і жонка не толькі кахаюць, але і паважаюць адно аднаго, — зазначае суразмоўца.

І падсумоўвае: “Са сказанага мной не вынікае, што час Папялушак мінуў. Проста побач з

рэнт мужчыне. Устаноўкі змяняюцца — і, шчыра кажучы, не могу сказаць, каб гэта мяне занадта радавала.

На погляд суразмоўцы, жанчыны становяцца занадта прагматычнымі: “Асабіста мне на працягу ўсяго жыцця хочацца захаваць гэты баланс інь і ян: ад мужчыны, што побач, мы чакаем моцы і

сяброўства, вернасць і самаадданасць.

СУАЙЧЫННІЦЫ — НА АВАНСЦЭНУ!

Цэнтрам творчых праектаў ТЮГу выпущана яшчэ адна — надзвычай цікавая — пастаноўка: “Балотная каралева”. Эпічнасць літаратурнага матэрыялу, які ляжыць у падмурку спектакля, можна параўнаць з чарадзейным светам Гары Потэра (свае шкадаванні, што гэты праект узнік па-за межамі асноўнай сцэны, пакіну для іншага артыкула). Аўтар п’есы Тацяна Сівец упэўнена: тэатральныя мадэлі ўплываюць на светапогляд глядача.

— Можна, з-за таго, што дзяўчынкі больш уважлівыя да герояў ў тэатры, пакуль хлопчыкі сочаць за дзеяй, — разважае спадарыня Тацяна. — Не важна, зрэшты. Галоўнае, што сённяшнім дзяўчатам варты паказваць тыя мадэлі паводзінаў, якія вымагае сучаснае жыццё. Паглядзіце нават на вынікі апошняга алімпіяды — хто там перамог? Ну вось!

Яна лічыць, што наспеў час суайчынцам выйсці на сцэну ў прамым сэнсе слова. Моцных жаночых вобразаў хапае і ў гісторыі, і ў беларускай літаратуры. Драматург нагадвае, што нашым жанчынам не прызвычайна браць на сябе адказнасць. І засмучаецца, чаму ў сучасных дзіцячых спектаклях юныя беларускі бачаць “прынцэсак”, якія пакарляе чакаюць, пакуль з’явіцца ўрэшце збаўца-прынец і возьме іх замуж, дзе яны будуць жыць доўга-ды-шчасліва.

— Хочаш быць шчаслівай — дык бяры справу ва ўласныя рукі ды ідзі змагацца са злымі чараўнікамі самастойна, — пераканана Тацяна Сівец. — Не, канечне, калі знойдзецца нармальны хлопец, дык і яго з сабой можна прыхапіць (хай увагу чараўніка адцягвае ў патрэбны момант), але час сядзець у палацы — мінуў. Ды і хто сказаў, што прынцэса будзе кіраваць каралеўствам горш за нейкага, выбачайце, прынца?

Спадарыня Тацяна выступае за тое, каб сучасныя героіні адпавядалі рэальнасці — дужым і смелым беларускім дзяўчатам: “Мажліва, хлопцы паглядзіць на іх, ды і падцягнуцца да змагання з цмокамі рознымі! А там і чарговая алімпіяда не за гарамі. Вось і пабачым”.

Дзяжурны па нумары

Тры эцюды пра галоўнае

Хачу распавесці пра трох жанчын, трох колішніх начальнікаў аддзелаў культуры, якія сталі для мяне першымі аўтарытэтнымі настаўнікамі ў асабліва “культурнай” навукі. Было гэта ў 2005 годзе, калі добраўпарадкаваліся першыя аграградкі. Распачыналася праектная дзейнасць па новых культурна-дасугавых тэхналогіях. На якасна новы ўзровень выходзілі пазабюджэтныя захады кожнай без выключэння ўстановы культуры. Усё гэта давала надзею на захаванне беларускага сятла. Але па першым часе тое-сёе з культуры падавала сваю дапамогу, узялі, літаральна кажучы, за руку, паказалі, распавялі, пераканалі. Цяпер яны — на заслужаным адпачынку. Вельмі не люблю выслоўе “У нас няма незаменных”... Схіляю перад кожнай галаву.

Яўген РАГІН

Любоў Фосцікава — Івацэвіцкі раён... Яна разбіралася ў марках цэменту, ведала, як рабіць адмостку будынкаў, складаць каштарыс. Таму і аграградкі тут раслі, як грыбы. Паралельна кіравала шматлікай арміяй творчых сіл і пастаянна паўтарала: “Культура стварыла цывілізацыю, цывілізацыя знішчае культуру”. Яе армія Фосцікавай абараняла беззапаветна. Я тады канчаткова зразумеў, што прыгажосць — гэта рух, вынікам якога становіцца ўчынак. Дык вось, усе свае справы Любоў Мікалаеўна рабіла прыгожа. Чарговым яе ўчынкам быў высковы клубік, створаны метадам народнай будоўлі (!) з нуля ў былой, падаецца, канторы. Покуль я аглядаў навабуд, Любоў Мікалаеўна назбірала летніх красак, з замілаваннем нюхала букет і казала: “Нездарма мяне завуць Любоў!” Сёння на Фосцікаву наваліўся такі груз жыццёвых нягод, што і ворагу не пажадаеш. Але яна цяпер — сама па сабе армія. Бываюць баі, якія выйграем толькі ў адзіноце. Так што штандар Любоўі лунае сёння па-ранейшаму. Зло проста не здолее перамагчы, зло баіцца сціплага букета красак.

Тамара Галубоўская — Кіраўскі раён. Толькі адзін успамін: мы едзем у Жылічы, за стэрном легкавіка — Тамара Леанідаўна. Кіруе віртуозна, пры гэтым яшчэ і вершы чытае ўслых. У кожным руху і слове — упэўненасць. Калі кахаць, дык толькі такую — разумную і прыгожую. Прыкладна гэтак жа яна і аддзела кіравала, віртуозна і не-

заўважна. І нікому нічога не даводзілася нагадваць: кожны ведаў, што і як рабіць. Усё было наладжана так надзейна, што і цяпер праце бездакорна. Сёння Галубоўская занятая тым, на што раней не было часу: вандруе па музеях ды канцэртных залах Масквы і Санкт-Пецярбурга. У родных Мышкавічах яе заспець амаль немагчыма.

Галіна Балінская — Ашмянскі раён. Распачала трывалы фестывальны рух, у тым ліку ў Гальшанах. Адна з першых пачала выкарыстоўваць еўрасаюзаўскія грошы на ажыццяўленне трансгранічных праектаў. Шмат зрабіла па захаванні і адраджэнні гісторыка-архітэктурных каштоўнасцяў... Не, характарызаваць Галіну Іванаўну трэба не гэтымі сухімі фразамі. У прафесіі яна ніколі не губляла жаночасці і заўжды выглядала, як каралева. І як радавалася Балінская, калі ўдалося рэканструяваць музей у Ашмянах! І як перажывала (і перажывае), што некаторыя ўстановы культуры райцэнтра не дацягваюць па сваёй матэрыяльна-тэхнічнай базе да ўзроўню сучасных патрабаванняў. Бывае, і каралевы сумуюць.

Звязаўся па тэлефоне з кожнай жанчынай, павіншаваў з сакавіцкім святам, запытаўся, а што пажадалі б яны сваім сённяшнім пераемнікам. І не вельмі здзіўся, калі пажаданні былі амаль аднолькавымі. Не займацца дробязнай мітуснёй, а канцэнтраваць сілы на рэалізацыі галоўнага. Рабіць справу прафесійна і з максімальнай аддачай. Менавіта ў гэтым — вытокі патрыятызму.

Са святам, дарагія жанчыны!

Прынцэса Вераніка Алены Туравай вылучаецца рашучасцю і мэтанакіраванасцю.

Паверыць у сябе прынцэсе Эльзе з “Халоднага сэрца” дапамагае не прынец, а сястра.

— Праўда, пераважная колькасць твораў ў “Сямі ружах” заканчваецца вяселлямі — нават калі тое не асабліва патрэбна па сюжэце. Відаць, жанр абавязвае, робіць выснову пісьменнік.

Яшчэ адна падлеткавая кніга з яскравым дзявоцым вобразам выйшла зусім нядаўна. Фармальна ў “Маёй мілай ведзьме” Валерыя Гапеева галоўны герой — хлопец. Аднак і яго, і ўсіх астатніх засланяе дзяўчына Ядвіся з гаваркім язычніцкім прозвішчам Лелька. Яна сапраўды крыху вядзьмарка, але моц яе не ў гэтым. Проста яна больш смелая, рашучая і адказная за большасць акаляючых яе мужчын.

Спадар Жвалеўскі не мог прайсці міма “Авантур Пранціша Вырвіча” — нацыянальнага, па яго адчуванні, варыянта “Трох мушкетэраў”. Тэатралогія Людмілы Рублеўскай адносіцца да “вялікай літаратуры”, аднак візаві заўсёды прапануе пачытаць яе падлеткам. Асабіста яго ўразіў вобраз жонкі Лёдніка — пані Саламеі.

— Не ведаю, ці гэта выпадкова атрымалася ў Рублеўскай, або яна

імі цудоўна ўжываюцца Вольха Рэдная, Ядвіся Лелька і Саламея Лёднік”.

ІНЬ І ЯН КІНЕМАТОГРАФА

Што датычыцца айчынных фільмаў, то перш-наперш на памяць прыходзіць рашучая прынцэса Вераніка з кінаказкі “Рыжык у Залюстрэччы”. Рэжысёр фэнтазі Алена Турава імкнулася на сучаснай кінематаграфічнай мове распавесці пра глабальныя каштоўнасці. На яе погляд, цяпер у нацыянальным кіно наўрад ці хто востра фармулюе гэндарнае пытанне. Хутчэй шукаюць вобраз, герайню, якую можна было б любіць і паважаць.

— Раней гісторыі звычайна заканчваліся ад’ездам жаніха і нявесты ў шчаслівую будучыню. А як там будзе, ужо нікога не цікавіла. Цяпер жа ідзе пераасэнсаванне каштоўнасцяў, калі дзяўчынцы гавораць пра неабходнасць у першую чаргу праявіць сабе, — разважае спадарыня Алена. — Сапраўды, сучасны жаночы вобраз заточваецца на гэндарную роўнасць, калі жанчына — раўнацэнны партнёр, канку-

абароны, а мужчына ад жанчыны — пшчоты і камфорту”. Спадарыня Алена перакананая: гаворку трэба весці пра два ўзаемазбалансаваныя сусветы, якія павінны дапаўняць адзін аднаго.

Рэжысёр бачыць праблему ў падмене паняццяў, якая ўсё часцей назіраецца на экране. Напрыклад, калі ў кінастужках пра кар’ерны ўзлёт жанчыны дадатковы “любоўны” вектар падмяняецца тэмай “здыму” сексуальнага партнёра. І ад гэтага становіцца сумна.

— Часы змяняюцца, павялічваецца тэмп, з’яўляюцца зусім іншыя крыніцы інфармацыі. Але для мяне душа чалавека ўсё роўна застаецца каштоўнасцю нумар адзін, — падкрэслівае Алена Турава. — Вельмі чуліва адношуся да тых фільмаў, што з’яўляюцца самымі светлымі пачуццямі, накіраванымі на нараджэнне каханнага “Ішоў сабака па раялі” ці “Вам і не снілася”. Што ні змянялася б у свеце, павінна заставацца запатрабаванасць чалавека чалавекам, пошук духоўнай блізкасці. Хочацца верыць, захаваюцца такія класічныя паняцці, як каханне,

Рухавік Любоўі

Як адзначыла рэжысёрка-дакументалістка Любоў ЗЯМЦОВА, яе фільмы — пра святло, якое нас трымае. “У цяжкіх жыццёвых сітуацыях раптам знаходзіцца святло, якое не дае нам упасці і зламацца. Яго я і шукаю ў сваіх героях”, — кажа яна пра сутнасць сваёй творчасці. Выпускніца Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў сёння штурмуе замежныя індустрыяльныя пляцоўкі, шукаючы грошы на ўласныя фільмы. Летась яна абышла тысячу кінематаграфістаў і патрапіла ў пяцёрку прэтэндэнтаў на грант ад Міжнароднага кінафестывалю ў Амстэрдаме IDFA. Літаральна днямі выпраўляецца ў Прагу на майстар-класы ад Чэшскага інстытута кінематаграфіі. Якім чынам рэжысёрцы ўдаецца рэалізоўваць свае ідэі? І ці ёсць перавагі ў дзяўчыны, якая здымае дакументальнае кіно?

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ /
Фота Сяргея
ЖДАНОВІЧА

— Мой “канёк” — гэта шчырасць, ён заўжды мяне вывозіць. Гэта спра-

цавала, калі на ўступных іспытах я паабяцала свайму майстру Міхаілу Ждановічу, што сапраўды буду займацца дакументальным кіно, — і так яно адбылося. Шчырасць мяне дапамагла і ў далейшым навучанні. Падчас

візіту ў Мінск слаўтага польскага апэратара і рэжысёра Яцэка Блавуца я падышла да яго і адкрыта спыталася, што трэба, каб паступіць у Школу Вайды ў Варшаве? Калі туды паступіла, мой адкрыты характар, ды, вядома, на-

запашаны матэрыял, дапамаглі мне выбудаваць камунікацыю з майстрамі і калегамі.

У мяне не было асаблівай мэты з’ехаць у іншую краіну. Мне проста карцела знайсці сваю тэму. Праз навучанне ў Польшчы я суцвердзілася ў тым, што ў Беларусі — мая душа і людзі, менавіта пра гэты край я магу і хачу здымаць. І тэму яе знайшла. Праз кантакты з майстрамі, з калегамі і праз тое, што за мяжой, застаўшыся сам-насам з сабой, мне стала зразумела, хто я, куды можна рухацца.

Хто сёння мае героі? Напрыклад, у стужцы “Месца кахання”, якую я

цяпер завяршаю, — гэта наведвальнікі сацыяльнага цэнтру для людзей з інваліднасцю. Я год здымала ўзаемастанкі паміж імі ў цэнтры, і гэта было тое асяроддзе, дзе яны шчыра праяўлялі сябе. Рэўнасць, любоў, сапраўдныя бойкі з-за каханых... У гэтых дзяўчатах і хлопцах я ўбачыла персанажаў сусветнай класікі! І адначасова — такую мудрасць, якой можна толькі павучыцца, якая проста абязбройвае! Праз гэтых герояў я зразумела, што хачу даследаваць любоў — ва ўсіх яе праявах.

Калі знайшла сваю тэму, зразумела, што мне

чалавека — і адначасова сам стале. Менавіта на распрацоўку праекта пра Арцёма нам удалося выйграць грант ад Міжнароднага кінафестывалю дакументальнага кіно ў Амстэрдаме, які лічыцца ў сваёй сферы не менш прэстыжным за Канскі. Гэта было вельмі нечакана і прыемна, бо дазволіла мне адчуць, што я з’яўляюся часткай сусветнай індустрыі — на першы погляд ад нас далёкай.

Трэба разумець: калі ты рэжысёр — у цябе ўнутры ўвесь час мусіць працаваць рухавік. Ты павінен распавядаць пра герояў, зараджаць прадзюсарам і

патрэбна каманда, якая будзе падзяляць мае погляды. Сёння я працую разам з Машай Ягоравай, якая дапамагае мне пры здымках і выступае маім гукарэжысёрам і прадзюсарам. Я і рэжысёр, і апэратар, і мантажор. Канешне, хацелася б, каб у нашу каманду ўліліся новыя людзі, але для вытворчасці кіно гэтага і не трэба. Дзякуючы сучасным тэхналогіям, многія працэсы сталі больш даступнымі — і гэта, безумоўна, перавага.

Цяпер мы актыўна працуем над стужкай “Выхаванне Арцёма” — пра сірату, у якога ёсць аднарукі апякун. Ён хоча выхаваць з хлопчыка сапраўднага

агентаў сваёй ідэяй, дамаўляцца з афіцыйнымі структурамі... Інакш анічога не атрымаецца.

У часы юнацтва, калі я прыходзіла знаёміцца з дарослымі героямі, якіх планавала задзейнічаць у маім кіно, яны глядзелі на мяне як на дзяўчынку. Сёння я разумею, што тады такому стаўленню спрыяла і мая асабістая няўпэўненасць: сама не разумела, чаго мне трэба. Цяпер усведамляю, хто я ёсць і што мне цікава. А тое, што я не рэжысёр, а менавіта рэжысёрка, лічу ўласнай перавагай. Бо часам эмпатыя і шчырасць могуць спрацаваць лепш за стальную руку.

І пашанцавала ж Валодзю!

Пра жаночы нораў, бензапілу і лінавую лыжку

Кім толькі не працуюць нашы мілыя жанчыны! У мяне сярод знаёмых на Поўначы нават шпалаўкачыца была. Вельмі прынцыповая ды мэтанакіраваная дзяўчына. Часовую гэтую прафесію абрала на самай празаічнай прычыне: плацілі прыстойна. Але не будзем пра матэрыяльныя выгоды. Іншым разам выбарам не надта жаночай жыццёвай справы кіруюць патрэбы духоўныя. Вось Ірына КУШНЯРУК — разьбяр па дрэве з Камянецкага раёна. І стала ім свядома.

Яўген РАГІН

— Як гэта сталася, Ірына Анатолеўна?

— У мяне цётка малявала, а дваюрадная сястра дык увогуле Санкт-Пецярбургскую акадэмію мастацтваў скончыла. Так што я спачатку мастаком хацела стаць. Прыехала ў 1980 годзе

з роднай Магілёўшчыны паступаць у Бабруйскае мастацкае вучылішча. А ў той год набору на мастака не было. Вось так і вырашыла стаць разьбяраром. Тым больш сцізорыкам пастаянна нейкія фігуркі выражала (Бог ужо тады намякаў, што прафесія мне прадвызначана). Драўніну з плота брала, маці ўсё не магла зразумець, хто ж яго пастаянна псе... А конкурс пры паступленні быў, вы не паверыце, дзесяць чалавек на месца! Але ж паступіла.

— З мужам у Бабруйску пазнаёміліся?

— Так. У Валодзі трайна спецыялізацыя была: не толькі разьбяр па дрэве, але яшчэ інкрустатара і стаяра. Хлопчаў, натуральна, было сярод будучых разьбярароў шмат, а дзяўчат — толькі тры. У прафесіі, наколькі ведаю, доўга яны не затрымаліся.

— Як далей складваўся ваш лёс?

— Пасля размеркавання разам з Уладзімірам трапіла ў Камянюкі, у штат супрацоўнікаў Белавежскай пушчы. Афармлялі сядзібу Дзёда Мароза, упрыгожвалі іншыя збу-

даванні. Стала брыгадзірам рэзчыкаў.

— Сярод вашых інструментаў — бензапіла, сякера, стамескі. Рукі не баляць?

— Няпроста, канечне, але я амаль усё жыццё займалася спортам. Хоць і ў перадпенсійным узросце, але мужчынам не саступаю. Кіраваць брыгадай

таксама было складана. І прыкрыкваць даводзілася. Спакваля ўсё наладзілася. Потым, у 2004 годзе, стала кіраваць раённым домам рамёстваў. Не толькі вучыла дзяцей, але і брала ўдзел у шматлікіх плэнэрах, у тым ліку ў Швецыі, Польшы.

— Ваш любімы герой драўлянай скульптуры?

— Вяява фрэйліны ў Ружанах. Рабіць гістарычныя асобы заўжды цікава, хоць і доўга. Заглыбляешся ў мінуўшчыну, шукаеш у бібліятэцы, музеі патрэбныя матэрыялы, каб і ў вопратцы не памыліцца, і ў іншых, не менш важных дэталях.

— Якія пароды дрэў улюбёныя?

— Для вялікай скульптуры прыдатны дуб, для дробных рэчаў і пано — ліпа, якая апрацоўваецца без праблем. Беларуская лыжка ў адрозненне ад, скажам, рускай — больш лёгкая, упрыгожаная кветкамі, арнамантам. Да слова, адну з ікон падаравала

Алексію II — Патрыярху Маскоўскаму і ўсёй Русі.

— У сваёй сям’і разьбу па дрэве вы ці не ў ранг рэлігіі ўзвалі...

— Можна і так сказаць. Дачка Алена — таксама разьбяр. Гэта яна цяпер кіруе домам рамёстваў, а я — малодшы навуковы супрацоўнік, у маім гуртку — 12 дзяцей. Многія — вельмі таленавітыя.

— Свой асабісты цагляны дом усёй сям’ёй аздаблялі?

— Пайду на пенсію — пачну аздабляць. Цяпер для гэтага часу няма. А вось кладку сцен сама рабіла. Валодзя толькі цэглу падносіў.

Пра тое, што прыносяць у прафесію дырыжора жанчыны, распавядае ці не адзіная сёння ў Беларусі яе дзейная прадстаўніца — дырыжор Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага музычнага тэатра Марына ТРАЦЦЯКОВА.

Жаноцкасць за дырыжорскім пультам

Ганна ШАРКО /
Фота Таццяны
МАТУСЕВІЧ

— Жанчыны-дырыжоры дасюль лічацца з’явай дзіўнай. Чаму нас так мала? Напэўна, справа ў тым, што ніхто не спрыяе таму, каб дзяўчаты ішлі вучыцца на пэўнае аддзяленне акадэміі музыкі. Я не ведаю, чаму так адбываецца, бо кожны або кожная мае права факультатывна прайсці курс дырыжывання. Іншае пытанне, што потым студэнты, калі хочучь, могуць паступіць на асобную кафедру для далейшай практыкі, але да жанчын там дасюль, як мне падаецца, ставяцца скептычна, і выкладчыкі рэдка матывуюць маладых студэнтак рухацца далей.

Калі я паступала, мяне ніхто не чакаў з распрасцёртымі абдымкамі, хаця за маімі плячыма была вельмі добрая практыка ў Херсонскім драматычным тэатры. Дарэчы, тое, што я стала дырыжорам, адбылося невыпадкова, бо ў тэ-

атры на той час проста не было чалавека, які мог гэтым займацца, таму месца прапанавалі мне. Я ж мела адукацыю харавіка-дырыжора — а гэта крыху іншы напрамак у музыцы. Для дырыжывання мне патрэбны быў адпаведны багаж ведаў, таму каб рухацца далей, я вырашыла паступаць у беларускую кансерваторыю другі раз ужо на іншае аддзяленне.

Цікава, што ў Акадэміі музыкі дырыжыванне часта выкладаюць і мужчыны, і жанчыны, аднак яны вельмі рэдка становяцца практыкамі, паколькі потым даволі цяжка кудысьці прабіцца, важна, каб табе пашанцавала. Для чаго неабходна апынуцца ў патрэбным месцы ў патрэбны час — гэта аднолькава і для мужчын, і для жанчын, бо ўсё залежыць ад актыўнасці і жадання. Жанчынам толькі складаней, паколькі дасюль супраць іх у мужчын ёсць шмат перадазятасцяў, якія толькі перашкаджаюць.

У Заходняй Еўропе цяпер увогуле не закранаецца пытанне палавой прыналежнасці. 30 гадоў

таму жанчына-дырыжор таксама здавалася чымсьці незвычайным, цяпер жа, я лічу, гэтым нікога не здзівіш. За мяжой столькі жанчын, якія іграюць на “выключна мужчынскіх” медных інструментах: там шмат валтарністак, трамбаністак, трубачак. У Беларусі ёсць жанчыны-кантрабасісты — і іх, дарэчы, даволі многа, хаця калісьці гэта таксама было вялікай рэдкасцю.

Мы звыкліся да думкі, што роля мужчыны ў прафесіі толькі станоўчая, ён моцны, разумны і гэтак далей. Аднак я б выдзеліла такі мінус у мужчын-дырыжораў, як энергетычная прорва. Калі дырыжор — мужчына, гэта яшчэ не значыць, што ён здольны бясконца выпраменьваць энергію. Таксама гэта ты-

чыцца і другой адмоўнай якасці — ганарыстасці, неапраўданых амбіцый, якія, на жаль, уласцівыя многім мужчынам-дырыжорам. Калі мы гаворым пра добрыя якасці, то... зачараванне — гэта выдатна, нават калі мужчына не прыгожы. Дрэнна, калі ён млявы, нетэмпераментны. Для мяне музыка — гэта вельмі тонкая субстанцыя, таму я лічу, што ў дырыжора павінен быць музычны талент і тэмперамент, а таксама і рашучасць.

Перавагі жанчын-дырыжораў складана выкласці матэматычна. Мне часта гавораць пра пэўныя моманты, якія я зрабіла чыста па-жаночаму, на што адказваю: было б вельмі дзіўна, калі б я іх зрабіла па-мужчынску. У мастацтве жаночы позірк на некаторыя рэчы зусім іншы. Кабета можа быць больш мяккай, у музыцы штосьці расцягнуць, падкрэсліць тое, міма чаго пройдзе і не заўважыць мужчына. Магчыма, ва ўсім гэтым тоіцца тая наша ўнікальная рыса, якую і называюць жаноцкасцю? Я імкнуся быць жаноцкай нават у сваёй прафесіі.

Жанчынам, якія працуюць у музычнай сферы і жывуць у музыцы, я б пажадала быць пяшчотнымі, ласкавымі, мудрымі — гэта вельмі важна. Калі вы хочаце чагосьці, не трэба саромецца гэтага, баяцца чужога меркавання. Вы павінны ажыццяўляць мары і не крыўдзіцца на абставіны.

Эмоцыі, увасобленыя на метале

Марына ЖВІРБЛЯ — мастак-графік. Яе ўлюбёная тэхніка — афорт, адна з разнавіднасцей гравюры па метале. Прафесіяналы кажучь, што гэта занятак для людзей з моцнымі нервамі і здольнасцю да засваення складаных тэхналогій. Інакш кажучы — мужчынскі занятак. Прытым, што нават не кожны мужчына гэта пацягне. Тым не менш, на сённяшні дзень Марына Жвірбля — адзін з лепшых афартыстаў Беларусі.

Пётра ВАСІЛЕЎСКИ /
Фота Паліны КАСМАЧОВАЙ

— Мастацтва графікі надзвычай разнастайнае, у тым ліку і ў тэхналагічным сэнсе. Тэхніка афорту — адна з самых складаных. Мо таму і можна калі-нікالی пачуць, што афорт — справа мужчынская. Сама я так не думаю, бо гісторыя мастацтва мае шмат прыкладаў таго, што жанчыны някепска пачуваюцца ў тых прафесіях, дзе патрэбны немалыя фізічныя высілкі і высокая ступень арганізаванасці — хоць бы тая ж скульптура! Ды і не варта класіфікаваць творчасць паводле гендарнага прынцыпу.

А тое, што афорт патрабуе арганізаванасці, уседлівасці, здольнасці засяроджвацца, у добрым сэнсе — уедлівасці — гэта праўда. Тут на адной пачуццёвасці, на адным натхненні не выедзеш. Ды і фізічныя намаганні неабходныя, каб падрыхтаваць пласціну, адшліфаваць

яе. У афорце мне цікавы сам тэхналагічны працэс, бо ён трымае цябе ў няведанні да самага апошняга этапу. Няма такога, каб дакладна, на ўсе сто працэнтаў ведаць, што атрымаецца ў выніку.

Гэта карпатлівая праца — прынамсі, для мяне. Ёсць мастакі, якія працуюць спантанна. Я ж доўга рыхтую эскізы, больш

за месяц гравірую невялікую пласціну, прапрацоўваю дэталі на падрыхтоўчым этапе. Адапаведна, мэту ўсведамляю, ведаю, да чаго іду.

І яшчэ: тое, што на пласціне глядзіцца белым, на адбітку будзе цёмным і наадварот. Тое самае наконт права-лева. Да гэтага трэба прызвычаіцца, інакш вялікая праца можа быць

змарнаванай у некалькі хвілін. Урэшце, надыходзіць момант, калі пласціну трэба пратравіць у кіслаце. На гэта сыходзіць тры-пяць хвілін. Той кароткі прамежак часу — самы адказны і хвалючы.

Калі я дастаю пласціну з раствору і бачу, што атрымалася, — я шчаслівая, бо нарадзіўся твор. Калі ж бачу, што памылілася, што пласціна недатраўлена — натуральна, адчуваю роспач. Ці можна потым выправіць? Пэўныя карэктывы магчымыя, і мне даводзілася такое рабіць. Але страты выразнасці адбіткаў непазбежныя. Таму я імкнуся, каб усё атрымлівалася ў адно траўленне.

Яшчэ дадам, што рыхтую пласціну ў гарадской кватэры, а друкаваць еду аж пад Ракаў, дзе мы з мужам будзем дом. Унутры там яшчэ нічога няма, умовы спартанскія, але друкарскі станок ужо стаіць.

Мне пашчасціла і ў студэнцкія часы, і пазней быць знаёмай з мастакамі, у якіх шмат чаму можна павучыцца: Юрый Якавенка, Леў Алімаў, Георгій Паплаўскі, Валерый Славук, Павел Татарнікаў, Раман Сустаў... Раман Мікалаевіч для мяне асабліва важны. Я бачыла, як альтруістычна ён працуе са сту-

дэнтамі, як з ягоным з’яўленнем віруе жыццё ў майстэрні. Ён гаварыў: “Я даю вам усё, што маю, — вы ж вазьміце тое, што здолеаце”. Я вучылася на шостым курсе і яшчэ не ведала, які буду рабіць дыплом — на якой тэме засяроджвацца, у якой тэхніцы выконваць. Менавіта пад ягоным уплывам і вырашыла абраць афорт. У гэтым быў мой шанец адкрыць для сябе шмат раней невядомага. Раман Мікалаевіч дапамагаў мне падчас працы над дыпломам, ды і цяпер я звяртаюся да яго па параду, калі ў чымсьці не ўпэўнена або чаго-небудзь не ведаю.

Хоць класічны эстамп, да якога належыць і афорт — справа працаёмкая, часта з непрадказальным вынікам, мне падаецца, у яго заўжды будуць прыхільнікі. Добра, што з’явілася лічбавая графіка, камп’ютар пашырыў магчымасці мастака. Але і рукатворнасць не страціла сваёй каштоўнасці.

Мне хочацца, каб тое, што я раблю, было цікава не толькі мне, але мела б і нейкі сэнс для іншых. Сёння для мяне актуальныя вобразы прыроды. Кожныя выхадныя пры якім заўгодна надвор’і мы з мужам выпраўляемся за горад. Гуляем па лесе, па пагорках... Эмоцыі ад гэтых вандровак потым я спрабую ўвасобіць у графічных аркушах.

Штогодні Міжнародны фестываль “Уладзімір Співакоў запрашае...”, які завяршыўся 15 лютага, стаўся ў Беларусі пятым, юбілейным. Якія ж падарункі атрымалі меламамы?

Надзея БУНЦЭВІЧ

З асаблівай нешарплівацю чакаліся вечарыны адкрыцця і закрыцця фестывалю: сольнік Ганны Нятрэбка і Юсіфа Эйвазава ў Палацы Рэспублікі, дзе гучала італьянская і руская оперная класіка. Фіналом усёго фестывалю сталася выступленне Нацыянальнага балета Марселя ў нашым Вялікім тэатры. А паміж гэтымі грандзённымі падзеямі — яшчэ чатыры канцэрты, цалкам інструментальныя.

Тры з іх правёў Дзяржаўны камерны аркестр “Віртуозы Масквы” на чале з Уладзімірам Співаковым. Прычым праграмы ў сталіцы і Магілёве ды Гомелі адрозніваліся — што магло б натхніць асабліва адданых беларускіх прыхільнікаў калектыва на невялічкі важкі. Балазе, культурны турызм шырока развіты ў Еўропе.

Ды ўсё ж трагічна-філасофскім цэнтрам усіх трох праграм Уладзіміра Співакова заставаўся Камерная сімфонія Дзмітрыя Шастаковіча “Памяці ахвяраў фашызму і вайны”. Сваімі роздумамі пра яе маэстра падзяліўся на прэс-канферэнцыі:

— Упершыню гэтым твораў я дыржыжыраваў калісьці менавіта ў Мінску — можна сказаць, адкрыў Сімфонію для публікі. І калі я заглябюся ў партытуру, створаную паводле Восьмага струннага квартэта, дык зразумеў, што гэты твор Шастаковіч пісаў памяці... сабе самога, дык нейкую эпітафію: быццам гэта яго забілі, ён памёр і глядзіць на ўсё аднекуль зверху. Пра тое сведчыць і выкарыстанне ў квартэце матыва-манатрамы з ініцыяламі кампазітара, і мноства аўтацятат. Праз 15 гадоў, калі былі надрукаваны лісты Шастаковіча, я знайшоў таму пацверджанне. “Калі я

калісьці памру, — пісаў кампазітар, — наўрад ці хто напіша твор, прысвечаны маёй памяці. Таму я сам вырашыў яго напісаць. Можна было б на вокладцы так і напісаць: “Прысвячаецца памяці аўтара гэтага квартэта”.

У двух фестывальных канцэртах — з Ганнай Нятрэбка і маладымі салістамі-інструменталістамі — удзельнічаў Дзяржаўны акадэмічны сімфанічны аркестр Беларусі. Співакоў вельмі высока ацаніў узровень ка-

Уладзімір Співакоў выступае з прапановай адкрыць у Мінску Дом музыкі. Фота Сяргея ЖДАНОВІЧА

Музыка і “Целы” — суцэльны фестываль

лектыву і тое, як сур’ёзна ён рыхтаваўся да абодвух вечароў: “Музыканты там добрыя. Але хацелася б, каб была палепшаная матэрыяльная база, з’явіліся новыя інструменты”.

Апошнія — адзін з пастаянных клопатаў маэстра. Ён і сам дапамагае маладым музыкантам з набыццём інструментаў, звяртаецца з адпаведнымі просьбамі ў самыя высокія інстанцыі. Пасля такіх яго лістоў былі вылучаны грошы на скрыпку, пазней — на раяль для Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, з’явіўся новы раяль і ў Гомелі. У свой цяперашні прэзід Уладзімір Тэадоравіч выступіў з яшчэ больш маштабнай прапановай:

— У Мінску павінен быць аналаг Маскоўскага міжнароднага Дома музыкі гэта яго забілі, ён памёр і глядзіць на ўсё аднекуль зверху. Пра тое сведчыць і выкарыстанне ў квартэце матыва-манатрамы з ініцыяламі кампазітара, і мноства аўтацятат. Праз 15 гадоў, калі былі надрукаваны лісты Шастаковіча, я знайшоў таму пацверджанне. “Калі я

больш танным. Вы можаце імі скарыстацца.

Па ініцыятыве Співакова, на якую адгукнуліся прадзюсар і арганізатар фестывалю, кіраўнік канцэртнага агенства Максім Берын, сусветныя зоркі Нятрэбка і Эйвазаў, было вырашана стварыць фонд у падтрымку дзяцей Дзмітрыя Хварастоўскага, каб тыя атрымалі добрую адукацыю.

Клопат пра маладое пакаленне рухаў Співаковым і раней, калі ён штогод прыязджаў у Рэспубліканскую

Corps Нацыянальнага балета Марселя.

гімназію-каледж пры Акадэміі музыкі з майстар-класамі, стараў Маладзёжныя сімфанічны аркестр СНД і гастраліваў з ім. Маэстра прытрымліваецца афарызма дацкага філосафа Сёрана К’еркегора: “Імкнуцца наперад — значыць страціць спадок, заставацца на месцы — значыць страціць сябе”.

Сёлета ў Співакова не было часу на майстар-класы. Але ён меркаваў, што гэтую лакуну запоўніць Навыянальны балет Марселя. Яго

прэзідэнт Даніэль Арман удзельнічаў у Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі, заўсёды карысны для ўсіх яго ўдзельнікаў без выключэння. І пра тое, што творчы спадчыну трэба захоўваць, зберагаць, а ўсе мастацкія дасягненні — развіваць. Бо Марсель — гэта разліма Марыуса Пейша і Марыса Бежара, а Марсельскі балет — дзіця Ралана Пейці. Апошні, калі сыходзіў з тэатра, забраў усе свае пастаноўкі — і тэатр быў вымушана дыюга, выпраўляючы памылку за памылкай, шукаць штоосьці новае.

А ў нас? Аднаўленне “Спартэка” да юбілея Елізарава бачылася першай ластаўкай вяртання балетмайстра ў тэатр. Птушка прыляцела ды гніздызечка не знайшла: тымі юбілейнымі ўшанаваннямі ўсё і скончылася. Таму дзякуй вялікі ўсім, хто спрычыніўся да прыездз французцаў. Госці дапамаглі ўзяць, наколькі рэдкім з’яўляецца талент харэограф, зольнага не проста паставіць спектакль, а знайсці ўласную лексіку — і скласці з яе мелодыю танца, без якой той будзе здавацца ўсёго толькі акампаменентам.

Раптам падумалася: балетмайстар — той жа дыржорж. Калі музыканты іграюць добра, цалкам падпарадкоўваючыся нотнаму тэксту, ніякія палёты палачкі не сапсуюць вынік. Але ж без добрага дыржора аркестр не народзіць адметную канцэпцыю, як гэта ўдаецца таму ж Співакову.

К

Пачэснае месца ў праграме фестывалю “Уладзімір Співакоў запрашае...” заняў канцэрт маладых таленавітых музыкантаў — расійскага скрыпача Юрыя Рэвіча і піяністкі Лівікі Сакалоў з Малдова. Яны выступалі ў суправаджэнні Дзяржаўнага акадэмічнага сімфанічнага аркестра Беларусі, за пультам якога ў той вечар быў наш знакаміты маэстра Аркадзь Берын, які цягам многіх гадоў выступае з найлепшымі аркестрамі Еўропы і сусветна прызнанымі салістамі.

Пераехаўшы ў Германію, Берын не стамляецца адзначаць, як многа дала яму Беларусь, дзе ён нарадзіўся, атрымаў адукацыю, сфарміраваўся як музыкант.

Маэстра, які стварае атмасферу

— Я заўжды з вялікім задавальненнем выступаю ў Мінску, чакаю сустрэчы з любай публікай, сярод якой шмат маіх сяброў і калег. Пягам 34 гадоў я працаваў на кафедры дыржыжыравання Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі, 10 гадоў узначальваў гэту кафедру, падтрымаў 70 маладых дыржоржаў.

Перад мінчанамі маэстра выступала ў розных жанрах. Дыржыжыраваў “Лебідзіным возерам” і “Шчаўкунком” у пастаноўцы “Рускага балета”, “Яўтэнам Анегіным” у Вялікім тэатры Беларусі. Асабліва ганарыцца тым, што сумесна з нашым філарманічным аркестрам удзельнічаў у святкаванні 950-годдзя Мінска.

Можна ўявіць, наколькі вялі-

кімі былі хваляванне і адначасова радасць маладых салістаў — выступалі на цяперашнім фестывалі з такай славаю мэртам.

Луврская да оперы “Набука” Вердзі прагучала вельмі ярка, унёсла і адрозна надала канцэрту ўрачысты настрой. Юрый Рэвіч, які граў на скрыпцы Стральвары 1709 года, пудоўна справіўся з тэхнічнымі складанасцямі Другога канцэрта Паганіні. Магчыма, яго першая частка была выканана крыху славана і аспяжорана, але наступныя дзве скарылі да сканаласцю гучання. Выгучанай і выразнай атрымалася кантылена, выканаўца ўпэўнена справіўся і з найскладаным фіналом.

Лаўрэат міжнародных конкурсаў, фіналістка конкурсу для выка-

Абцяганага, як памятам, тры гады чакаюць. Беларускае дзяржаўнае акадэмічнае музычнае тэатр ўклаўся за ўдвая меншы тэрмін. Улетку 2018-га на старонках “К” галоўны рэжысёр Міхаіл Кавальчык агучыў свае мары аб малой сцэне. Напачатку 2018-га яны ажыццявіліся. Публіцы прадставілі эксперыментальную тэатральную майстарню “Сцэна”. Чакаем навацый?

Настасся ПАНКРАТАВА / Фота Марыі КАЛЯДЫ

Назва новай пляцоўкі характарызуе месца яе з’яўлення: глядачоў пасадзілі акурат на сцэне тэатра. Прыём, вядома, не новы, але шматабцягальны. Справа толькі ў тым, як выкарыстаць незвычайную прастору. Асабіста мне запаў у душу варыянт Санкт-Пецярбургскага тэатра імя Веры Камсаржэўскай, дзе ў спектаклі “Самазгабства закаханых на востраве Нябесных сетак” глядачоў перасадзілі на падмосткі, каб залезнічаць усю шырынню залы для эфектных палётаў галоўных герояў.

Ад спектакля нашага Мурычнага тэатра “Выселле ў стлы рэтра” падобнага роду вынаходзакдачкаша не даялася. Ды і сцэнаграфія была довады тыповая, у некаторых момантах нават спрэчней: усё ж героі п’есы ў сваёй кватэры жыюць, дык навошта тады мастак Андрэй Меранкоў паабкручваў усе шафы цэлафа-

патамны змест беларускага асяроддзя. Па змесце ён нагадвае творчасць іншага мастака з захалу Віцебшчыны — Валерыя Шчанскага з Верхнядзвінска. Праўда, калі яго карціны характарызуюцца спалучэннем авангарду і сімвалізму, то палотны жывапісца родам з Мёршычыны можна прызнаць рэалістычнымі. Толькі адрозніваюцца яны падкрэслена індывідуальнай аўтарскай стылізацыяй, якая нагадвае прынцып канону ў сакральным мастацтве.

Алейныя і пастельныя карціны Вячаслава Шамшур па сваім каларыце і пабудове аб’ектаў выклікаюць пэўныя асацыяцыі з мазаікай са смальты, што падкрэсліва “непразрыстасці” гэтага свету для прамых духоўных уплываў, намякаючы на

патамны змест беларускага асяроддзя. Па змесце ён нагадвае творчасць іншага мастака з захалу Віцебшчыны — Валерыя Шчанскага з Верхнядзвінска. Праўда, калі яго карціны характарызуюцца спалучэннем авангарду і сімвалізму, то палотны жывапісца родам з Мёршычыны можна прызнаць рэалістычнымі. Толькі адрозніваюцца яны падкрэслена індывідуальнай аўтарскай стылізацыяй, якая нагадвае прынцып канону ў сакральным мастацтве.

Алейныя і пастельныя карціны Вячаслава Шамшур па сваім каларыце і пабудове аб’ектаў выклікаюць пэўныя асацыяцыі з мазаікай са смальты, што падкрэсліва “непразрыстасці” гэтага свету для прамых духоўных уплываў, намякаючы на

Прырода паэтычнай творчасці — у глыбкім суб’ектыўным поглядзе аўтара. Без гэтай падкрэсленай

Ці трэба асучасніваць рэтра?

нам — не забыўшыся, праўда, пакінуць у глётцы акуратныя праёмы для доступу да паліці?

Зразумела, эксперымент мусіць быць не толькі ў форме. Для першай пастаноўкі Міхаіл Кавальчык абраў п’есу Аляксандра Галіна “Рэтра” (1979), для якой яшчэ ў 1984 годзе Аляксандр Журбін напісаў музыку. З тых часоў у афішэ тэатраў краін экс-СССР (у ліку якіх і наш Горкаўскі) перыядычна з’яўляюцца то драматычны, то музычны варыянт твора. Дарчы, і для самога галоўнага рэжысёра Музычнага гэты матэрыял не новы: яшчэ ў 2007 годзе Міхаіл Станіслававіч апрабаваў яго на валгарускай сцэне.

У адрозненне ад расійскага варыянту, мінская пастаноўка ўмясцілася ў адну дзею. Залезнічаныя спрэ зоркі тэатра: народная артыстка Беларусі Наталія Гайла ў парыз з Лесяй Лют, заслужаны артыст Расіі Аляксей Кузьмін, заслужаныя артысты Рэспублікі Беларусь Маргарыта Александровіч і Антон Заянкоўскі, улюбёнікі публікі Людміла Станевіч і Ірына Заянкоўская. Артыстаў гэтая пастаноўка сапраўды вывела за рамкі тыповага. У пабудове ролі акцэнтаў змясціліся з арый і мадэрэчная памылка ў праграмы, дзе гераіню Дзіяну Уладзіміраўну пазначылі

на адлегласці выцягнутай рукі ад паліці акуратныя праёмы для доступу да паліці? Зразумела, эксперымент мусіць быць не толькі ў форме. Для першай пастаноўкі Міхаіл Кавальчык абраў п’есу Аляксандра Галіна “Рэтра” (1979), для якой яшчэ ў 1984 годзе Аляксандр Журбін напісаў музыку. З тых часоў у афішэ тэатраў краін экс-СССР (у ліку якіх і наш Горкаўскі) перыядычна з’яўляюцца то драматычны, то музычны варыянт твора. Дарчы, і для самога галоўнага рэжысёра Музычнага гэты матэрыял не новы: яшчэ ў 2007 годзе Міхаіл Станіслававіч апрабаваў яго на валгарускай сцэне.

У адрозненне ад расійскага варыянту, мінская пастаноўка ўмясцілася ў адну дзею. Залезнічаныя спрэ зоркі тэатра: народная артыстка Беларусі Наталія Гайла ў парыз з Лесяй Лют, заслужаны артыст Расіі Аляксей Кузьмін, заслужаныя артысты Рэспублікі Беларусь Маргарыта Александровіч і Антон Заянкоўскі, улюбёнікі публікі Людміла Станевіч і Ірына Заянкоўская. Артыстаў гэтая пастаноўка сапраўды вывела за рамкі тыповага. У пабудове ролі акцэнтаў змясціліся з арый і мадэрэчная памылка ў праграмы, дзе гераіню Дзіяну Уладзіміраўну пазначылі

на адлегласці выцягнутай рукі ад паліці акуратныя праёмы для доступу да паліці? Зразумела, эксперымент мусіць быць не толькі ў форме. Для першай пастаноўкі Міхаіл Кавальчык абраў п’есу Аляксандра Галіна “Рэтра” (1979), для якой яшчэ ў 1984 годзе Аляксандр Журбін напісаў музыку. З тых часоў у афішэ тэатраў краін экс-СССР (у ліку якіх і наш Горкаўскі) перыядычна з’яўляюцца то драматычны, то музычны варыянт твора. Дарчы, і для самога галоўнага рэжысёра Музычнага гэты матэрыял не новы: яшчэ ў 2007 годзе Міхаіл Станіслававіч апрабаваў яго на валгарускай сцэне.

У адрозненне ад расійскага варыянту, мінская пастаноўка ўмясцілася ў адну дзею. Залезнічаныя спрэ зоркі тэатра: народная артыстка Беларусі Наталія Гайла ў парыз з Лесяй Лют, заслужаны артыст Расіі Аляксей Кузьмін, заслужаныя артысты Рэспублікі Беларусь Маргарыта Александровіч і Антон Заянкоўскі, улюбёнікі публікі Людміла Станевіч і Ірына Заянкоўская. Артыстаў гэтая пастаноўка сапраўды вывела за рамкі тыповага. У пабудове ролі акцэнтаў змясціліся з арый і мадэрэчная памылка ў праграмы, дзе гераіню Дзіяну Уладзіміраўну пазначылі

Леся Лют грае артыстку на пенсіі Розу Аляксандраўну.

як Тамару Васільеўну, ужо не выглядае дробязню.

Верагодна, становішча вяртаваў бы папярэдні выбар патэнцыйнай аўдыторыі. Разлік на староўшае пакаленне, якое б прышло пастаналь-граваш, ці на моладзь, якой цікава разабрацца ў матывах учынкаў іх дзялоў? Тады пакідаеце ўсё, як у п’есе, каб і логіка захавалася, і не даводзілася са сцэны тлумачыць: “будавалі БАМ — так Байкальска-Амурская магістраль

назвавалася”. Робіце стаўку на сучаснага чалавека? Значыцца, неабходна сур’эзна перагледзець канфілікт, каб публіка не ламала галаву як мінімум над тым, з чаго гэта ўладальнік антыкварыату з’яўляецца такім уплывовым чалавекам у горадзе.

Зорны склад забяспечыць спектаклю неаблагу будучыню, а мабільны фармат даступна лёгка выбірацца на кантролі. Напрыклад, “Вяселле ў стлы рэтра” ужо значыцца

Сакральная геаграфія роднай прасторы

Выстава пейзажнага жывапісу “Пад блакітам нябёсаў” у Віцебскім мастацкім музеі прысвечана найперш любові — як да малой радзімы, так і да усёй Беларусі. Сэнсавыя алюзіі на “Горад залаты” Уладзіміра Вавілава і Анры Валхонскага тут з’яўляюцца самі сабою: мастак выяўляе “зямы рай” і сакральную геаграфію роднай прасторы. Жывапісец, выкладчык, навуковец Вячаслаў Шамшур на працягу ўсяго жыцця раскрывае сваім поглядам непаўторную прыгажосць нацыянальнага космосу.

Жывапісец Вячаслаў Шамшур на працягу ўсяго жыцця раскрывае сваім поглядам непаўторную прыгажосць Беларусі.

суб’ектнасці, якая знаходзіць водху ў людзей на ўзроўні па-чужэйвай інтуіцыі, пазія і не-дзіва, што духоўныя азэрэнні са старажытных часоў выказваліся менавіта ў паэтычнай форме. Вось і творы Вячаслава Шамшур з’яўляюцца сведчаннем аб духоўным святле, разлітым у прастору.

Сапраўды, з аднаго боку, мы можам убачыць на выставе нешта на ўзроўні жывапіснага кразнаўства — пейзажы Віцебшчыны. З іншага боку, гэта зусім не тое кразнаўства, якое частыком абвінавачваюць у ненавуковасці — праз адсутнасць у ім сур’эзнай мэталагагічнай базы выяўлення законаў быцця і соцыялму. Жывапіс Вячаслава Шамшур акурат гэтымі ўласцівасцямі валодае, выяўляючы

існваненне іншых, вышэйшых вымярэнняў рэальнасці, якія тыяцца за вобразамі наўдній рэчаіснасці.

Паказальна, што многія будныкі выяўляюцца на палотнах з неўласціва для іх скрыўленасцю вугла або з дзівацтвамі формаў. Менш значныя аб’екты — напрыклад, тэлеграфныя ступы — могуць выглядаць неапраўдна хісткасі свету — пры несумненнай яго “матэрыяльнасці”.

І практычна кожная карціна суадносіцца з тэмай беларускай сакральнасці: на першы план выдзіраюцца храмы, творы раскрываюць вобразы малой радзімы, “царскай слянізкай працы”, натуральнага асяроддзя, гора-

канцэпцыі ірацыянальнага і інтуітыўнага “левабаковага ўсведмлення”.

Вячаслаў Шамшур даступнае выяўленне любых пор і настроў года, які і рознага часу сутак: ад світанку да глыбокай ночы. Адна з карцін серыі “Царква святой Барбары”, напісаная ў 2016 годзе, вельмі чуйна і атмасферна дэманструе містыку ночы месячнай поўны і часу зносін з Богам. Вылучым таксама адну з найбольш праграмных рэлігійна-містычных карцін “Усяночная ў Чарэсах”. Увечары каля царквы святога Мікалая Цудатворцы сабралася мноства народу. Храм размяшчаецца ў жывапісным месцы, на пагорку паміж азёрамі Чарэс і Грэцкае. Людзі выяўленыя на агульным плане ўдалечыні, і мы не можам іх разгледзець. Аднак сапраўднае іх веры не выклікае сумненняў, сведчаннем чаго з’яўляецца высокі слуп духоўнай энергіі, які накіроўваецца ў нябёсы. Паветраная прастора, адказаўшы на духоўны пасыл, раптам расквітнела інкрустацыямі атмасфернай мазаікі, а асобныя разводзі на воднай роўнідзі толькі падкрэсліваюць па кантрасце агульныя духоўны суплакы.

Георгій КАРЖАНЕЎСКІ

Местачковы “палп фікшн” пад духавы аркестр

У створаным мною падчас падарожжаў па краіне рэйтінгу самых адкрытых суразмоўцаў кіраўнікі ўстаноў культуры Наваельні і тыя жыхары (а асабліва жыхаркі), якія маюць да яе шчыльнае дачыненне, з гэтага часу займаюць вядучыя пазіцыі. Адкрытых — не ў сэнсе крытыканства, а з пункту гледжання “хварэння” за сваю справу і захопленасці ёю. Мяркуюце самі.

Алег КЛІМАЎ, Мінск —
Наваельня Гродзенскай
вобласці — Мінск /
Фота аўтара

“НЕБЯСПЕЧНАЯ” ПРАЦА

Чым мяне адразу купіла Наваельнянская гарпасялковая бібліятэка-цэнтр зносін і інфармацыі — філіял Дзятлаўскай раённай — дык гэта падшыўкай нашай газеты. Глядзіцца яна там самавіта — як, зрэшты, і сама ўстанова, што ўраджае не толькі сваёй саліднай плошчай, але і не абыякой наведвальнасцю — звыш 1350 чалавек у месяц. А таксама і дзіцячым кутком, у якім малыя могуць боўтацца ў мяккіх крэслах, чакаючы, пакуль іх бацькі падбяруць сабе што-небудзь па гусце.

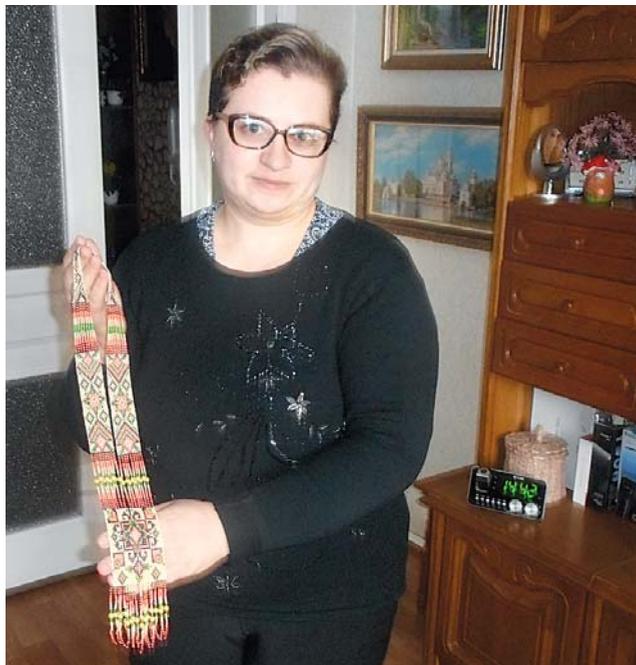
Падчас майго наведвання бібліятэкі тат і мам ў ёй было — пералічыць па пальцах адной рукі. Загадчыца Лаура Кунюціце патлумачыла, што ў будні днём сюды прыходзяць перш за ўсё пенсіянеры. А школьнікі заскокваюць за праграмнымі творамі пасля заняткаў.

— Падлеткі не раз мне скардзіліся, калі я ім рэкамендавала тую ці іншую мастацкую літаратуру не са школьнай праграмы. Маўляў, ім столькі ўсяго задаюць, што на чытанне для сябе проста часу няма, — кажа Лаура Яўгенаўна. — Рэдка яны бяруць кнігі “проста так”. А калі бяруць, то пераважна нешта з жанраў забаўляльных.

І дарослыя аддаюць перавагу лёгкаму чытву — хаця ў наборы павышанага попыту часам трапляецца і “цяжкае”, для развагаў і роздуму. Сярод беларускіх аўтараў у лідарах выдачы Аляксандр Афіяроўскі і Яўген Хвалей.

Лаура Кунюціце.

Упрыгажэнні для нявест ад Таццяны Васільевай.

На пасадзе загадчыцы спадарыня Кунюціце працуе два гады. Не раз задумвалася пра тое, каб змяніць сферу дзейнасці, бо жыве яна ў Дзятлаве, і дарога туды-сюды яе трохі стамляе ды і па кішэні б’е. У ацяпляльны сезон у бібліятэцы... холадна, што аптымизму таксама не дадае. І гэта нягледзячы на тое, што тры гады таму яна пераехала ў новае памяшканне (праўда, арандаванае), дзе, здавалася б, з абагрэвам павінна быць усё ў парадку...

— Не зважаючы на гэтыя бытавыя нязручнасці, мне падабаецца мая прафесія, — кажа загадчыца. — Падабаецца прадумляць розныя праекты, якія ахоплваюць усе ўзроставыя групы наведвальнікаў і накіраваныя на прыцягненне новых чытачоў. Такія, скажам, як “Кніжны дэсант”, калі я прыходжу ў наш дзіцячы садок і чытаю казкі, потым задаю па іх пытанні, гутару з дзятвой пра тое, якія кніжкі яна любіць. Або

відэапрэзентацыі, звязаныя з вывучэннем алфавіту, мовы.

Асаблівае месца ў жыцці бібліятэкі адводзіцца працы з дзецьмі з сем’яў, якія знаходзяцца ў сацыяльна-небяспечным становішчы. Яны ў абавязковым парадку прыцягваюцца да мерапрыемстваў, што праходзяць ва ўстанове — і ў якасці іх гасцей, і як удзельнікі. І, натуральна, з’яўляюцца чытачамі бібліятэкі. Больш за тое, іх у гэтым сэнсе кантралююць і накіроўваюць: адсочваюць, як часта яны бяруць літаратуру, што менавіта бяруць, раяць кнігі для чытання.

З кастрычніка па канец лістапада бібліятэка папоўнілася паўсотняй новых карыстальнікаў.

— А калі б прыросту не было? — задаў я наіўнае пытанне.

— Гэта адбілася б на прэміяльных, — прызналася Лаура Яўгенаўна.

“Дзіўна, — падумаў я, — калі адзін і той самы падыход, хай і выяўлены

Галіна Сушко.

Кніжкі — дзецям: у Наваельнянскай бібліятэцы.

ў пэўных прапорцыях, ужываецца і для сталіцы, чыё насельніцтва ўсё расце і расце, і для глыбінкі, дзе, на жаль, тэндэнцыі назіраюцца адваротныя. Ну вось запісваюць усе амаль тры тысячы жыхароў у Наваельні ў чытачы (а здарыцца гэта, як мы бачым з такімі тэмпамі, даволі хутка). І дзе потым наступныя пяцьдзесят шукаць?”

Што ж, пара даць першае слова эксперту па культуры Наваельні — Таццяне Васільевай, якая працуе ў мясцовай Рэспубліканскай сухотнай бальніцы гардэробшчыцай. Паводле некалі атрыманай ёй спецыяльнасці яна — кухар. Захапіўшыся ў дзяцінстве вышыўкай гладзю, ужо доўгія гады рыхтуе “стравы”, вышываючы крыжам. А апошнія яе прыхільнасці — вышыўка бісерам, бісера- і паперапляценне, алмазная мазаіка. На ейных карцінах можна ўбачыць жывёл, пейзажы, выявы святых. Да ўсяго, майстрыха вырабляе ўпрыгажэнні для нявест, вазачкі і многае іншае.

Пра тое, каб паставіць уласную ручную працу на рэйкі камерцыйнага, Таццяна Антоўна

ўсур’ёз не задумвалася, абмяжоўваючыся дэманстрацыяй сваіх твораў на звычайных выставах — у тым жа Дзятлаве (за што дзякуй райвыканкаму), а не на выставах-продажах. А ўвагі з боку мецэнатаў і СМІ, якія могуць спрыяць раскрутцы яе творчасці, спадарыня Васільева да гэтага часу не дачакалася.

Каментарый Таццяны ВАСІЛЬЕВАЙ:

— Так ужо выйшла, што ў бібліятэку я перастала хадзіць, калі зменшылася колькасць навінак, якія туды паступаюць. Сучаснай літаратурай яна папаўняецца, але, падзецца, — не так часта, як хацелася б. Наколькі я разумею, тымі выданнямі, якія на слыху ў дадзены момант, камплектуецца ў першую чаргу Дзятлаўская раённая бібліятэка — і гэта, вядома, правільна. Але дрэнна, калі нашай з таго асартыменту дастаюцца адно парэшткі. Нешта, вядома, набываецца за пазабюджэтныя сродкі і трапляе ў камерцыйны фонд, але гэта не так многа. Паколькі я чытаць люблю, то лепш заплачу за “свежыя” кнігі, замовіўшы іх праз інтэрнэт.

“АРКЕСТР НАШ ДУХАВЫ...”

Тутэйшы Дом культуры знаходзіцца на рамонце другі год. Прычым дадзена акалічнасць не адмяніла выкананне плана платных паслуг у поўным аб’ёме — летась ён склаў амаль 11 тысяч рублёў. Выратоўвалі білетныя мерапрыемствы, канцэрты на мясцовым стадыёне.

Загадчыца Дома культуры Галіна Сушко патлумачыла, што, нягледзячы на “форс-мажор”, аб’яднанні ўстановаў дзейнічаць не перасталі і ў сітуацыі, якая склалася, дыскацыяю сваю перанеслі ў школу. Асноўная частка гурткоў арыентавана на дзяцей, а самы знакаміты з іх — зводны духавы аркестр, які пачаў сваю гісторыю яшчэ за польскім часам — у 1938 годзе. Яго малодшымі “братамі” з’яўляюцца яшчэ два аркестры — эстрадны і дзіцячы, якія чамусьці лічаша дзятлаўскімі, хаця базуюцца ў Наваельні.

— Усяго аб’яднанні наведваюць 138 чалавек, — інфармуе Галіна Васільева. — Можна, лічба і невялікая, але мы плануем адкрыць яшчэ некалькі клубных фарміраванняў. А наогул, насельніцтва ахвотна прыходзіць на нашы імпрэзы, асабліва на тыя, што праходзяць на вуліцах. Яны і школа — нашы сённяшнія пляцоўкі.

З запускам Дома культуры спадарыня Сушко звязвае і ажыццяўленне новых праектаў, пра якія з прычыны забаронаў казаць адмаўляецца. Пакуль яны ляжаць, што называецца, пад сукном і чакаюць часіны, калі з папяровага апісання пачнуць ператварацца ў што-небудзь рэальнае. “Паверце, і задумкі ёсць цікавыя, і сродкі на іх знойдуцца”, — інтрыгуе загадчыца. Веру.

Каментарый Таццяны ВАСІЛЬЕВАЙ:

— Я неяк выстаўлялася ў Доме культуры з беларускай гладзю, распавядала пра яе. Людзі з цікавасцю глядзелі мае работы, слухалі мяне. Мне, можа, і хацелася б весці там свой гурток, хаця б на чвэрць стаўкі, але і штатны расклад ДК, хутчэй за ўсё, гэтага не дазволіць, ды і лішніх грошай у яго, напэўна, няма. Але супрацоўнікам установы я ўдзячная, яны пра мяне не забываюцца нават цяпер. А для жыхароў Наваельні ДК заўсёды быў гэтакім аазісам культуры. Усе з нецягліваасцю чакаюць, калі той будынак нарэшце адрамантуюць. Бо без яго жывецца нам сумнавата.

Маладыя беларускія дызайнеры ўвасобілі маляваны рай мастачкі Алены Кіш на шаўковых тканінах. У сеціве нават новае слова з'явілася — хусткі-маляванкі. Добрая тэма для разваг пра тое, як музейныя каштоўнасці ўплываюць на сучасную моду — і наадварот.

Алена Кіш — адна з самых загадкавых постацей у беларускім мастацтве. Малюючы дываны, каб зарабіць на жыццё, яна стварала дзівосны свет, дзе паміж бяроз трапляюцца лвы. Але не знайшла ні шчасця, ні прызнання — і ўрэшце пайшла да рачулкі і сама падвяла апошнюю рысу ў сваім жыцці.

Сёння маляваныя дываны мастачкі-самавучкі — музейныя каштоўнасці. Захавалася іх, на жаль, не шмат. Самай вялікай калекцыяй валодае гісторыка-культурны музей-запаведнік “Заслаўе”.

З прысвячэння Алене Кіш пачаў сваю гісторыю малады беларускі брэнд Muraska Adziennie. Зрэшты, з яго геаграфічным вызначэннем усё, насамрэч, не так проста. Філолаг і рэдактар Аксана Ціпліцка

Годная шоўку

Беларускія хусткі на вуліцах Баку.

вырашылі, што лепей зрабіць толькі адну рэч, але якасна. А калі вынік задаволіць — працягнуць справу. Надалей не збіраемся спыняцца толькі на Кіш. Беларуская культура дае безліч тэм для стылізацый.

А.Ц.: Напачатку знаёмая папярэдзвалі: “Аксана, на такія рэчы не будзе попыту. Гэта вельмі дорага”. Мы збіраліся сем’ямі, раіліся. Але рызыкнулі і распачалі краўдфандынг-кампанію. Вынікі — неверагодныя! Мы вельмі ўзрушаны. Пакуль што працягнем тэму хустак. Цяпер у вытворчасці тры мадэлі, хутка з’явіцца чацвёртая. Наступны крок — стыльвыя павязкі для валасоў. Бліжэй да лета плануем пашыць сукенкі.

— Дзе ўсё гэта можна набыць?

А.Ц.: Пакуль што працуем на ўмовах папярэдніх заказаў. Адным з першых пакупнікоў прывозілі хусткі самі. Было вельмі прыемна пачуць: “О, дык гэта не горш за Hermes!” Мэты трапіць у кожную краму ў нас няма. Мы робім эксклюзіўныя рэчы і колькасць кожнай мадэлі

А.Ц.: Тэарэтычна прынты можна надрукаваць на чым заўгодна. Але на падушках ці бялізне такія малюнкi выглядалі б недарэчна. Мы адразу ўсведамлялі гэта.

А.Ц.: Так з’явіліся слованы “Па-за часам!” ды “Годная шоўку”.

— Гучыць добра. Але наколькі жыццяздольны брэнд, які займаецца хусткамі?

М.А.: Думалі пачаць з жаночага адзення. Распрацавалі эскізы. Аднак

Так выглядае лічбавы друк на шоўку.

будзе абмежавана.

— Да люксовых рэчаў надзвычай высокія патрабаванні. Пакупнікі чакаюць бездакорнай якасці. Ужо адчулі гэта? — пытаюся і тым часам смакую капучына.

— Дарэчы, плямаў ад капучына на хустках не застаецца. Пацверджана эксперыментам, — жартуюць дзяўчаты і тлумачаць, што рабілі тэсты на якасць тканіны: у пральную машыну закідвалі, мянялі тэмпературу вады, прасавалі.

А.Ц.: Шмат чаму навучыліся падчас работы з шоўкам. Прынты робіць спецыяльная тэхніка, гэта лічбавы друк. А шоўк — вельмі рухомы матэрыял. З самай першай хусткай весела атрымалася. Прыгледзеліся да малюнку — і заўважылі, што бяроза “паехала”. Недаглядзелі. Пакінулі гэты экзэмпляр сабе. Як талісман. Цяпер перад тым, як друкаваць, правяраем шмат разоў кожную кропачку.

— Вы робіце такія шыкоўныя рэчы. Але чаму тады ў назве — мурашка? Гэта іронія?

М.А.: Цікава, што вы адчулі іронію, — мы ж зусім не іранізуем. Шукалі трапнае беларускае слоўца. Улічвалі сэнс, гучанне і графічны воблік.

А.Ц.: Раптам у размове прагучала: “Нам патрэбна слова кшталту “мурашка”.

М.А.: Мы самі, нібыта дзве мурашкі.

А.Ц.: Мурашка? О, выдатнае слова! Яго і пакінем. Насамрэч, было неяк так.

Ірына ЮДЗІНА
Фота з уласнага архіва
Аксаны Ціпліцкай
і Марыны Ахмедавай

Маладыя дызайнеры натхняюцца маляванымі дыванамі Алены Кіш.

ліцка паўтара гады таму пераехала з Украіны ў Беларусь — да мужа. А дызайнер і архітэктар Марына Ахмедава — з Беларусі ў Азербайджан, і таксама пасля вяселля. Крыху заблытана атрымалася, але ж гэта не стала перашкодай на шляху да справы-мары. Пра яе мы і гаворым з “мурашкамі”.

— Чым вас прывабіла творчасць Кіш?

Аксана Ціпліцка: Адна з першых выстаў, якую наведвала ў Мінску, была акурат выстава Алены Кіш. Памятаю, як мяне ўразіла пабачанае. Тады падалося, што гэтае

імя павінна гучаць несупынна. Маляваныя дываны Кіш нагадалі мне творы Марыі Прымачэнка (народная мастачка Украіны). Але ва Украіне Прымачэнка насамрэч паўсюль.

Марына Ахмедава: Наіўнае, ці інсігнае, мастацтва доўгі час цікавіць мяне. Калі ў музеі Тбілісі пабачыла работы Ніко Пірасмані, таксама адразу ўзгадала Кіш. Калісьці рабіла паштоўку па матывах яе творчасці, і таксама наведвала выставу яе маляваных дываноў у Мінску.

— У сувенірных крамах музеяў свету можна знайсці

Марына Ахмедава і Аксана Ціпліцка.

безліч рэчаў, на якіх пазнаюцца вядомыя карціны. На вашых хустках адлюстраваны работы Кіш?

М.А.: Не. Кожны прынт — гэта самастойны твор. Тры першыя эскізы рабіла месяцаў шэсць, калі не болей. Нават родныя пыталіся ў мяне: “Калі, калі ўжо можна глядзець?” Мастацтва Кіш натхняе на стылізацыю. Прыгадайце ўсе гэтыя вобразы маляванага раю...

А.Ц.: Наўмысна пазначылі на хустках імя Alena Kis. Каб падкрэсліць, што захапляемся ёй.

М.А.: Сёння ў модзе вышыванкі. І гэта добра. Але беларуская культура — не толькі арнамент. Мы паспрабавалі зрабіць сучасны аксесуар, але разам з тым падкрэсліць нашу сувязь з беларускай культурай. Па колерах арыентаваліся на сусветныя брэндз: Valentino, Hermes. Для першай хусткі абралі сакавітыя зялёныя, ці Greenery. Гэта гадоўны колер мінулага года па версіі Інстытута

Pantone, які лічыцца лідарам у галіне распрацоўкі колераў.

— Чаму абралі шоўк? Наўрад ці Алена Кіш нават марыць магла пра такую раскошу.

М.А.: Жыццё мастачкі скалалася трагічна, яна не зведала прызнання. Але сёння яе імя вяртаецца да нас. І падалося вельмі сімвалічным, калі яно будзе напісана менавіта на шаўковай тканіне.

А.Ц.: Тэарэтычна прынты можна надрукаваць на чым заўгодна. Але на падушках ці бялізне такія малюнкi выглядалі б недарэчна. Мы адразу ўсведамлялі гэта.

М.А.: А шаўковая хустка ўпрыгожвае жанчыну ў любы час.

А.Ц.: Так з’явіліся слованы “Па-за часам!” ды “Годная шоўку”.

— Гучыць добра. Але наколькі жыццяздольны брэнд, які займаецца хусткамі?

М.А.: Думалі пачаць з жаночага адзення. Распрацавалі эскізы. Аднак

■ Дарэчы

Шмат хто з сусветнавядомых дызайнераў прысвячаў калекцыі адзення ўлюблёным творам мастацтва. Адзін з гэтых плённых дыялогаў — Піт Мандрыян ды Іў Сэн Ларан. Геаметрычны жывапіс мастака-абстракцыяніста трапіў спачатку на тканіны, а потым на вокладку аднаго з нумароў французскага часопіса Vogue 1965 года. Так у свеце моды з’явіўся новы хіт — сукенкі Мандрыяна.

Я памятаю, як стартаваў дуэт “Ди Бронкс & Натали”, прэзентацыю дэбютнага альбома якога “Зона сусветнай вечарынкi” мне выпаў гонар наведаць у сталічным кінатэатры “Масква” ў сярэдзіне 1990-х. Тады ж пазнаёміўся і з удзельніцамі тандэму — Наталляй і Дзянісам. Са Шпітальнікавым лёс мяне потым зводзіў неаднаразова, а вось з Арцёмавай — “ужывую” больш ніколі, што не перашкаджала мне часам з хваляваннем сачыць за яе творчым шляхам. Паміраць я, вядома, не збіраўся, але пагутарыць віртуальна з артысткай у Францыю ўсё ж выправіўся.

Алег КЛІМАЎ

АЛТ ЗАМЕСТ САПРАНА

— Пра пачатак вашага шляху ў музыцы — да гурта “Ди Бронкс & Натали” — не так шмат вядома...

— У доме бабулі, дзе я жыла ў раннім дзяцінстве, стаяла фартэпіяна, на якой грала мая цётка Галіна — музыкант па прафесіі. Ужо гадоў у пяць — шэсць я падыходзіла да інструмента, каб падабраць падхоплены на слых з радыёпрыёмніка мелодыі. Цётка, уласна, першая і распазнала ўва мне музычныя здольнасці і стала са мной займацца. Пазней я скончыла музычную школу па класе фартэпіяна ў Барысаве, куды пераехала мая сям’я. А жаданне спяваць з’явілася гадоў у 12, калі на ўроках хору выкладчыца, якая не пачула ўва мне будучы вакальны патэнцыял, ставіла мяне заўсёды ў нізкія другія альты — у той час, як я марыла спяваць парты першага сапрана. Прыходзячы дадому, я і трэніравалася браць высокія ноты.

У 15 гадоў здала ўступныя іспыты і працягнула адукацыю як піяністка ў Мінскім дзяржаўным музычным вучылішчы імя Міхаіла Глінкі, не перастаючы спяваць пры кожнай магчымасці. І некалькі разоў выпадкова пачуў Адам Мурзіч, ён і прапанаваў прыйсці на праслухоўванне на прадмет паступлення на яго аддзяленне сольных спеваў. Так і стала сур’ёзна займацца вакалам. Педагогі прадказвалі мне кар’еру опернай спявачкі, але я не абмяжоўвалася толькі акадэмічным рэпертуарам, мяне несла ў “чужародныя” музычныя плыні, з задавальненнем слухала соул і “здымала” нюансы ў чарнаскурых дзіваў.

Аднойчы да мяне трапіў запіс Мэраі Кэры, я была ўражаная яе выкананнем і адчула, што яно блізкае мне па духу. Але ж гэта не славянская культура спеваў, і наўрад ці хто мог бы навучыць мяне такому ў Беларусі. Давялося засвойваць усё самастойна. Дарэчы, вельмі дапамог развіць музычны густ мой гуру, сябра і настаўнік Валеры Дайнэка.

— Як вы адзначаеце цяперашняе спеўнае мастацтва краін былага Саюза? Каго вылучыце з беларусаў?

Пачаць спахатку

Пад Парыжам Наталі Арт настальгіруе на мінскіх вулках

— Сёння інтэрнэт — гэта акіян інфармацыі, у якім можна плыць, кожны дзень пазнаючы шмат новага, слухаць, развівацца. “Сетка” дазваляе артысту-пачаткоўцу заявіць пра сябе, прасунуцца ў прафесійным плане без пасярэдніцтва. З іншага боку, тэлепраекты кшталту “Голас” і “Галоўная сцэна” пацвярджаюць — спеўнае мастацтва імкліва развіваецца. Але разам з тым, з’яўляецца і вельмі шмат кан’юктурных праектаў, калі прадзюсары лепяць “зорак” прама на хаду.

А з нашых адзначу бліскучага і разнажанравага Пятра Ялфімава, харызматычнага Юзары, гурт Ауга з яго меладычнымі трэкамі і запамінальным магучым жаночым вакалам, самабытны ВІА “Харлі”, які ўплывае ў свае кампазіцыі беларускую нацыянальную традыцыю. Па магчымасці імкнуся цікавіцца ўсім новым, што з’яўляецца на беларускім музычным далягледзе, бо не перастаю адчуваць сваю прыналежнасць да роднай зямлі і яе культуры.

КАНФЛІКТ, ЯКІ НЕХТА ПРЫДУМАЎ

— Ці можаце вы растлумачыць феномен праекта “Ди Бронкс & Натали”, пад музыку якога ў канцы 1990-х моладзь танчыла па ўсім, зноў-такі, былым СССР?

— Думаю, было некалькі складнікаў поспеху. У належны час падабралася добрая каманда, якая дзякуючы намаганням многіх і розных людзей пасля Мінска апынулася ў належным месцы — Маскве. Мая роля была, хутчэй, лідзіруючай як у музычным плане — па маім голасе, яго тэмбры і энергетыцы нашыя песні і пазнаваліся — так і ў адміністрацыйным, у плане прасоўвання гурта ў расійскай сталіцы. Я змагла... спадабацца патрэбным людзям, пераканаць і зацікавіць іх у жыццяздольнасці тандэму. У тых гадах для артыста было вельмі важна займаць кантракт з кампаніяй-выдаўцом, і мы гэтага дамагліся, нягледзячы на тое, што праект быў музычна-эксперыментальным, і лэйблы не ведалі дакладна, як ён будзе прадавацца. Але

Даведка

Наталі АРТ (Наталля Арцёмава-Ксаўе). Нарадзілася ў Мінеральных Водах, Расія. Пераехаўшы ў Беларусь, скончыла аддзяленне эстраднага вакалу Інстытута сучасных ведаў, у Францыі — Парыжскую школу сучаснай музыкі Studio des Varietes — спецыялізацыя “Выкладанне вакальнай дысцыпліны ў сучаснай музыцы”. Спявачка, кампазітар. Пражывае ў рэгіёне Іль-дэ-Франс пад Парыжам.

продажы перасягнулі ўсе чаканні! Попыт на першы альбом нават перавышаў прапанову, і таму з’явілася жажлівая колькасць яго пірацкіх копіяў!

— Вы неаднаразова распявалі пра тое, як апынуліся па-за дуэтам, але ўсё ж...

— “На біс”? Я вельмі верны і надзейны партнёр, які прывык поўнацю выконваць абавязальніцтва. Таму і не была ініцыятарам распаду дуэта. Насамрэч ніякага канфлікту не існавала, яго прыдумалі тыя, каму штучнае стварэнне разладу было для чагосьці трэба. Творчыя погляды ў нас не разыходзіліся, мы працавалі па звычайнай схеме: Дзяніс Шпітальнікаў пісаў тэксты і чытаў рэп на прадстаўленую Аляксандрам Пашкоўскім аранжыроўку, я прыдумляла вакальную мелодыю і запісвала голас.

На сцэне мы з Дзянісам дапаўнялі адно аднаго, усё ішло натуральна. Але як толькі трапілі ў Маскву, ён мне прапанаваў разысціся і падзяліць на дзве часткі назву гурта, ён — “Ди Бронкс”, я — “Натали”. Гэта была вар’яцкая ідэя, я не пагадзілася, але неўзабаве даведлася, што ён выступае пад старой назвай, толькі ўжо Натали іншая — Кудрына... Аднак вельмі доўгага супрацоўніцтва ў іх не атрымалася. Перыядычна Дзяніс робіць спробы рэаніміраваць калектыў, але не надта ўдалыя.

— Тым не менш, як я разумею, канфлікт са Шпітальнікавым вычарпаны, калі вы з ім працавалі над выпускам рэтра-пліткі тандэма?

— Вычарпаны? Значыць, можна забыць выкарыстанне фанаграм з маім голасам у першых выступах другога складу дуэта? А перавыданне “Зоны...” нам прапанавала адна піцёрская кампанія. Але яно зацягваецца на нявызначаны тэрмін па невядомай мне прычыне. Напярэдадні ад’езду Дзяніса ў Ізраіль на ПМЖ мы сапраўды абмяркоўвалі з ім умовы дыстрыбуцыі, дызайн вокладкі, выбіралі фатаграфіі. Быў зроблены рэмастэрынг усіх трэкаў, прадугледжаны бонусы. Калі піцёрцы перадумаюць перавыдаваць альбом, не выключана, што мы зробім гэта сваімі сіламі.

“КАЛІНКИ-МАЛІНКИ” НЕ ПРАПАНОЎВАЦЬ

— Пераезд на Захад — гэты лагічны працяг кар’еры?

— Ні пра якую кар’еру на Захадзе я і не думала! Але праект, у які я інвеставала свае талент, час і грошы знойдзенага мной спонсара, быў страчаны, і ўзнікла пытанне, як жыць далей. Не, я не засталася адна, мяне атачалі таленавітыя людзі: Леанід Шырын пісаў мне песні, Максім Алейнікаў, Віталь Пензін, Андрэй Сланчынскі працавалі ў студыі над іх рэалізацыяй.

Рыхтавала да выпуску сольны альбом, які сама прадзюсавала, знаходзіла пад яго запіс і выпуск грошы — натуральна, з уласнай кішэнні, частку сродкаў на яго далі бацькі. А ў 2001-м пераехала на “Славянскі базар у Віцебску”, дзе разам з Шырыным прымала ўдзел у танцавальнай праграме, якую здымалі беларускі і расійскі тэлеканалы. Але падчас мантажу пры нейкіх загадкавых абставінах мы “зніклі” з абодвух эфіраў. І тады я сабрала чамадан ды выправілася ў Парыж — там з’явілася вакансія салісткі ў “рускім” кабарэ, і мне прапанавалі з’явіцца на праслухоўванне. Яго я паспяхова прайшла.

— І як развіваўся ваш тамтэйшы творчы лёс?

— Няпроста. Калі наш артыст з’язджаў далёкае замежжа, ён літаральна ўсё пачынае з нуля — будзь ты хоць суперзоркай у сябе на радзіме. Разлічваць трэба выключна на свае здольнасці, прафесійную кваліфікацыю і... шанец. Трэба праходзіць кастынгі, працаваць часам на неадпаведных твайму статусу імпрэзах — і, самае галоўнае, навучыцца спяваць на мове той краіны, куды ты трапіў. Яшчэ можна выкладаць музыку, калі ёсць дыплом, але для гэтага мову неабходна ведаць добра.

У “Распуціне” праспявала два гады і сышла, зразумеўшы, што гэта не маё. Я люблю самавыяўляцца ў сучасных жанрах, а “рускае” кабарэ — суцэльны “калінкі-малінкі”. Працягвала працаваць як свабодны артыст, ездзіла па гарадах Францыі з эстраднымі аркестрамі, з мюзік-холам, супрацоўнічала з дыджэямі. А сёння гастралюю з маім мужам — піяністам і аранжыроўшчыкам, ён мне акампануе і стварае наш музычны рэпертуар, што складаецца з франка-англа-амерыканскіх хітоў. Часта спяваю і на рускай — упадабаныя еўрапейцамі традыцыйныя песні.

— Некалькі гадоў таму вы спрабавалі спланаваць свае выступы ў Беларусі, але...

— Было некалькі выступаў у Мінску на прыватных, закрытых імпрэзах. Да гастрольнага тура пакуль справа не дайшла, хаця жаданне правесці яго ёсць. Працую ў гэтым кірунку і спадзяюся хутка вярнуцца з новай праграмай, створанай у супрацоўніцтве з прагрэсіўнымі беларускімі аўтарамі.

— І як вам Мінск?

— У ім вельмі многае змянілася ў лепшы бок, і я вельмі рада гэтаму. Чысты, прасторны, сучасны. Успаміны пра яго дасюль жывуць у маім сэрцы. Па гэтым горадзе я сумую і прагну зноў у яго прыехаць! Вельмі хочацца сустрэцца з беларускімі слухачамі, але на гэты раз у новай, можа, нават нечаканай для многіх якасці.

(Заканчэнне. Пачатак у №№ 6—8.)

У тым, што наш будучы класік падрабляў дакументы, ствараючы чужыя фальшывыя радаводы, сёння ніхто ўжо не сумняецца. І ў звязку з гэтым цалкам лагічна высунуць здагадку: а што, калі ён дапамог і сваёй фаміліі стаць больш шляхетнай?

Безумоўна, гэта толькі гіпотэза, а зусім не гістарычны факт. Магчыма, прыйдзе час, калі выяўлення ў глыбі архіўных сховішчаў дакументы паставяць на ёй крыж. Але пакуль маем тое, што маем. Докладныя крыніцы, у якіх прадкі Вікенція былі б названыя Дунін-Марцінкевічамі, наступным неведомыя. Законнае права звацца Дуніным Вікенціем Марцінкевіч атрымаў толькі пасля зацвярджэння свайго радаводу Геральдыяй у 1838 годзе. Неўзабаве прэстыжным прыдомкам сталі ахвотна карыстацца як яго сваякі, так і проста людзі з аднолькавым прозвішчам.

3 ГРАЗІ Ў КНЯЗІ

У тых часы на падставе фальшывых дакументаў, напісаных гарбатай на штучна састаранай паперы, стваралася мноства радаводаў. Не заўсёды прычынай станавілася жаданне падмануць улады — часта нават у несумнеўных старажытных родаў не было дакладных папер. Многія архівы (у тым ліку і мінскія) згарэлі, а тыя, што захаваліся, былі маладаступнымі або патрабавалі багата часу, сіл і грошай для пошуку любой выпіскі. Таму даводзілася ісці і такім шляхам. А попыт нараджае прапанову.

Цалкам магчыма, што многія прыгожыя радаводы XVI—XVII стагоддзяў, якімі ў наш час так ганарацца тыя наведвальнікі Нацыянальнага гістарычнага архіва Беларусі, што адшукалі ў яго нетрах свае карані, належаць таленавітаму пярэму Вікенцію Дуніна-Марцінкевіча. Балазе, як тады, так і цяпер падрабленыя радаводы аплачваюцца значна лепей за вершы.

Прычым у тых часы да Марцінкевіча і яго калег звярталіся не толькі дваране. Дзякуючы падобным “доказам” сваёй радавітасці, многія сяляне змаглі не толькі вызваліцца ад прыгоннай залежнасці, але нават давесці ўласнае шляхецкае паходжанне. “З гразі ў князі” — гэта акурат пра такія выпадкі.

Вікенцію Марцінкевічу не раз выклікаў падазрэнні ўлады ў вырабе падобных дакументаў і каралеўскія пятачкі, але ніколі яго не ўдавалася схопіць за руку. Хаця нерваў яму сякія-такія эпизоды жыцця каштавалі нямала.

Яшчэ ў 1835 годзе наш герой упершыню апынуўся ў Мінскім замку, які сёння называюць Пішчалаўскім. Здаў яго паплечнік па цэху Марцін Чапкоўскі, які напярэдадні і сам загрымеў у вязніцу. Пэўна, каб палегчыць свой лёс, ён пераконваў следчых: “Якія толькі справы ні паступалі праз рукі Марцінкевіча ў дваранскі збор, то ў кожнай ёсць падрабленыя паперы”.

Аднак Марцінкевіч тады здолеў выйсці сухім з вады, давёўшы ўласную невінаватасць і пазбегнуўшы нават рэпутацыйных стратаў. За кратамі ён правёў усяго тыдзень. Сам жа Чапкоўскі, у якога пры вобшукі быў канфіскаваны цэлы куфар з сумнеўнымі паперамі, умудрыўся здзейсніць уцёкі з турмы. Па адной з версій, іх арганізаваў яму дапамог сам начальнік вязніцы Станкевіч, які раней карыстаўся паслугамі Чапкоўскага.

кавых як у дваранскім званні, так і ў сялянскім саслоўі. А калі Завішы, Вайніловіч і іншыя могуць быць адны дваране, а іншыя сяляне, то і Грыцкевічы таксама”. Далей ён тлумачыць, што часта людзі, якія ўжо даказалі сваё дваранства, за грошы выдавалі даведкі сваім цёзкам па прозвішчы сялянскага паходжання.

Таму напрыканцы 1842 года Мінскі павятовы суд пастанавіў: пакінуць Грыцкевічаў у распараджэнні Марцінкевіча і загадаць ім падпарадкоўвацца памешчыку.

Напэўна, многіх чытачоў збянтэжыла тут адна дэталі. Аказваецца, беларускі класік — які, паводле савецкай гістары-

ны жорстка карае сам Марцінкевіч...

Здавалася б, крыштальны імідж прагрэсіста і сябра прыгнечаных, які здавён мае наш герой, можа растружыцца ўшчэнт. Але насамрэч не ўсё так проста. У працэсе следства высветлілася, што сам Душкевіч быў асобай малапрывабнай, бо займаўся “распустаі, блудадзействам, а часам і крадзежом”. А вось Вікенція ўсе суседзі ахарактарызавалі толькі станоўча.

АВАНТУРЫСТ ПА ЖЫЦЦІ

Відавочна, усе цікавыя факты з біяграфіі Вікенція Дуніна-Мар-

цізны мінскага тэатра, а потым пісаў на “мужыцком нареччій” цэлыя кнігі. Не баючыся атрымаць папрокі і ад рускіх, і ад палякаў.

Дый хіба не патрэбны быў дух авантурызму хаця б для таго, каб замахнуцца на пераклад вялікай паэмы Адама Міцкевіча на беларускую? І гісторыя гэтага перакладу, калі велічэзная праца не была прапушчана расійскай цензурай і знішчана, калі была фактычна забаронена творчасць на беларускай мове — хіба ж гэта меншая трагедыя, чым спаленне другога тома “Мёртвых душ” Гоголем?

У той самы час, погляды самога Вікенція Марцінкевіча мала адрозніваліся ад існых тады стэрэатыпаў: маўляў, каталікі, а тым больш шляхта, у большасці польскамоўныя — гэта палякі, а праваслаўны народ вакол яе — гэта беларусы. Такі падзел быў па-майстэрску навязаны расійскай уладай, каб абмежаваць уплыў на свядомасць людзей як польскай мовы, так і касціла. Гэта нам даўно зразумела, што ў пераважнай большасці і шляхта, і сяляне — карэнныя жыхары нашай зямлі, якія ніколі нават не былі ў самой Польшчы. Докладней, на яе сучаснай тэрыторыі, бо дзяржава, якая насіла назву Рэч Паспалітая абодвух народаў, у Расіі амаль заўсёды называлася Польшча. Між іншым, палякамі расійская ўлада лічыла і Марцінкевічаў, за што яны плацілі адмысловы падатак і на іх былі накладзеныя пэўныя абмежаванні ў праве куплі зямлі.

Сваю творчасць Марцінкевіч бачыў як нейкае місіянерства — несці святло цёмнаму народу, з якім ён сябе, пэўна, не асацыяваў. Прынамсі, так вынікае з яго ліста ў Галоўны цензурны камітэт, калі быў забаронены ўжо надрукаваны пераклад “Пана Тадэвуша”: “Я, действа в духе правительства, впал на мысль для поощрения темного и с натуры ленивого нашего крестьянина к науке описывать его обычаи, обряды, традиционные предания и то в собственном же диалекте”.

Дзіўным чынам, гэта адначасова быў і бізнес-праект. Дунін-Марцінкевіч не планаваў бясплатна раздаваць свае кнігі сялянам — ён меў намер іх прадаваць і на тым зарабляць. Гэты аўтар першым разгледзеў патэнцыйны попыт на беларускамоўную кнігу, улічыўшы, што просты народ тады з цяжкасцю разумее польскую і амаль не ведаў рускай. Але да канца матывы, якія заахвоцілі яго пісаць на беларускай, пакуль не ясныя.

210 гадоў з дня нараджэння беларускага класіка — гэта цудоўная нагода, каб яшчэ раз звярнуць сваю ўвагу на яго жыццё, не менш багатае падзеямі, чым у знакамітых расійскіх калег. Паглядзець на гэты насычаны падзеямі шлях з вышыні нашага часу. Тым болей, юбілей удала супаў з яшчэ з адной важнай датай: неўзабаве беларуская дзяржаўнасць, да ўзнікнення якой, сам пра тое не ведаючы, прыклаў руку Вікенцію Дуніна-Марцінкевічу, будзе адзначаць сваё стагоддзе.

Зміцер ДРОЗД, гісторык, архівіст

Цікавей за прыгодніцкі серыял

З ЖЫЦЦЯ ЭКСПЛУАТАРА

Зрэшты, і сам Марцінкевіч аднойчы ледзь не стаў ахврай майстроў дакументальна даказаць тое, чаго ніколі не было. У 1841 годзе двое прыгонных сялян — браты Язэп і Франц Грыцкевічы — паспрабавалі дамагчыся свабоды ад свайго памешчыка. Яны належылі да набытага Вікенціем маёнтку Янушка (ён не так вядомы, як Люцінка) і даводзілі, што паходзяць ад вольных людзей. У якасці доказу былі прадстаўленыя адпаведныя дакументы.

Ды не на таго натрапілі! Вікенцію выдатна ведаў, як робяцца падобныя “ доказы”, і разбіў аргументы Грыцкевічаў па ўсіх пунктах. Разам з тым — сам таго не жадаючы — ён пакінуў для нас падрабязны рэцэпт стварэння падобных радаводаў. Дарэчы, ім карыстаюцца і цяпер — у тых фірмах, якія гатовыя выдаць сучасным шукальнікам сваіх высакародных каранёў “дваранскія граматы” толькі па іх прозвішчы.

Марцінкевіч сцвярджаў: “Шмат ёсць прозвішчаў, адноль-

яграфіі, “родам з народа” — меў уласных прыгонных! Сапраўды, пра тое, што Марцінкевіч купіў маёнтка Люцінка, ведаюць усе. Але той факт, што да гэтага маёнтку дапамоўваліся падудна селяне — 11 душ мужчынскага полу (жаночы пол тады не лічылі), ніхто чамусьці не згадвае. У савецкіх падручніках не было прынята пісаць пра такія дэталі біяграфіі класікаў.

Прычым да нас дайшлі сведчанні сялян аб Марцінкевічы як памешчыку. Найбольш цікавы тут водгук Язэпа Душкевіча, які 16 верасня 1844 года з’явіўся да Мінскага грамадзянскага губернатара, каб “здаць з вантробамі” свайго гаспадара.

Найперш ён заявіў пра тое, што Марцінкевіч з сябрамі вырабляюць фальшывыя дакументы — і крымінальная справа закруцілася зноў! Але на гэтым усё не спынілася. Селянін сцвярджаў: “Марцінкевіч узяў яго з вёскі і чацвёрты год утрымлівае ў сябе ў г. Мінску, дзе ён выконвае ўсе працы, не атрымліваючы за іх ніякага ўзнагароджання, і, акрамя таго, яго дрэнна кормяць і не даюць прыстойнай вопраткі, і пры тым часта без усялякай ві-

цінкевіча і яго родных і блізкіх немагчыма выкласці нават у цэлым шэрагу артыкулаў. Чаго варта хаця б тых падзеі, у куламе якіх апынулася сям’я Дуніна-Марцінкевіча пасля паўстання Каліноўскага — калі Вікенцію спачатку падаўся ва ўцёкі, а потым зноў апынуўся ў турэмным замку, а яго дачка Каміла была сасланая ў далёкую Сібір!

Пэўна, каб ахапіць жыццё нашага класіка, спатрэбіцца не адна, а некалькі кніг — прычым напісаных яны могуць быць у самых розных жанрах. І ўрэшце, некалі ў Беларусі будзе зняты мастацкі фільм пра Вікенція Дуніна-Марцінкевіча і яго шматгранныя таленты, якія ён змог развіць і рэалізаваць у вельмі нялёгкай час.

Вікенцію Дуніна-Марцінкевічу, вядома, не быў такім, якім яго малявалі і савецкія падручнікі літаратуры, і ўжо сучасныя беларускія даследчыкі. Ён прайшоў і блыск Санкт-Пецярбурга, і турэмную камеру. Быў па натуры авантурыстам, чалавекам, схільным да рызык. І, магчыма, менавіта таму ён зрабіў тое, на што тады не адважваўся ніхто іншы — загаварыў на беларускай мове са

Пра любоў ведаюць усе. Мой сусед, следчы пракуратуры, які любіць каньяк ды пародзістых сабак, гатовы гаварыць пра гэта бясконца. Словам, пра любоў ведаюць усе, пра каханне ж — ніхто. Але гэта зусім не азначае, што асэнсаванне тэмы — справа безнадзейная. Час ад часу творцы спрабуюць акрэсліць і зразумець межы той прасторы, дзе рэй вядзе Жанчына, свет вакол якой кружляе і дзеля якой прыціхлыя мужчыны складаюць вершы, музыку, пішуць карціны і шукаюць на небе новую зорку, каб назваць яе іменем адзінай і непаўторнай.

Яўген РАГІН

Японскі ілюстратар пад псеўданімам avogadob спрабуе маляваць пачуцці. Як па мне, атрымліваецца не надта. Беларускі мастак Алесь Ксяндзоў усё жыццё малюе Жанчыну. Прычым, не прыгажосць яе, а існасць. А паколькі існасць жаночая і ёсць Каханне (хто паспрабуе абвергнуць?! — значыць, яго і малюе. Як па мне, робіць гэта бліскуча.

Мы маглі б пайсці больш проста дарогай: стварылі б драўляны “дацкі” тэкст пад агульнай назвай “Роля жанчыны ў развіцці беларускага жывапісу” і рукі даўно памылі б. Але хто з творцаў шукае лёгкіх шляхоў у жыцці? Таму пачалі здалёк, нетаропка, каб не забытацца ва ўласным даследаванні пад назовам “Жанчына. Жывапіс. Каханне”. І яшчэ раз паспрабаваць адчыніць запыраваныя дзверцы, за якімі — асляпляльная Ісціна.

ПЕРШАЕ КАХАННЕ

Яно напаткала Сашу Ксяндзова ў адносна сталым для гэтага ўзросце: недзе ў чацвёртым класе. У дзяўчыны былі косы, за якія будучы мастак яе пастаянна тораў. Заляцанкі аказаліся нядоўгімі.

— Неяк на ўроку яна ўрэшце павярнулася і чарнільнай асадкай з жалезным пёркам прабіла мне шчаку, — згадаў Алесь. — Адмеціна доўга яшчэ заставалася. Першы вопыт быў горкім.

Ці паўплываў ён на творчасць Ксяндзова? Адназначнага адказу няма. Але, па маім меркаванні, усё ў гэтым жыцці ўзаемязвязана. Тым больш, што хлопчык, хоць і трымаў яшчэ аловак не вельмі ўпэўнена, але ўжо хацеў тварыць. Таму пастаянна прасіў дзядзьку, зольнага ў гэтай справе: “Намалой гэта, намалой тое!” Сачыў за тэхнікай. Потым з тэорыі ўпэўнена перайшоў да практыкі. Спачатку гэта былі выявы аўтамабіляў. А калі ўпершыню з’явілася выява жанчыны?

— Нават у мастацкай студыі, якой кіраваў Аляксей Марачкін, гэтага не было. А вось калі вучыўся ў школе-інтэрнаце па музыцы і выяўленчым мастацтве, тады і жаночыя вобразы

з’явіліся — гэта ад Мадэль-яні ўсё ішло. Ажно да трэцяга курса інстытута. Мой другі настаўнік Гаўрыла Вашчанка казаў, што выключыць мяне са студэнтаў, калі я не пазбаўлюся мадэльянзму. Давялося яго задушыць — мадэльянзм, у сэнсе.

Але жаночыя партрэты (гэта ўжо я, Рагін) з незразумелым магнетызмам выяваў у творчасці Ксяндзова засталіся і калісьці моцна выбілі мяне з каліяны роўнага светаўспрымання. Цяжка, калі штосьці не можаш патлумачыць нават самому сабе. Прашу мастака дапамагчы.

АСОБА З ВУЛІЦЫ

— Партрэт мяне зацікавіў калісьці раз і назаўжды. Гэта яшчэ і ўплыў Эль Грэка, арыгіналы работ якога давялося пабачыць у Маскве. Партрэт стаў адным з любімых жанраў. Вобраз жанчыны прынцыпова не шукаю, ён трапляе на вочы выпадкова, непрадказальна, нечакана: на вуліцы, вернісажы, вечарыне, у гасях. Выбіраю не прыгожанькіх, а прыгожых. Адчуваецца розніца? А

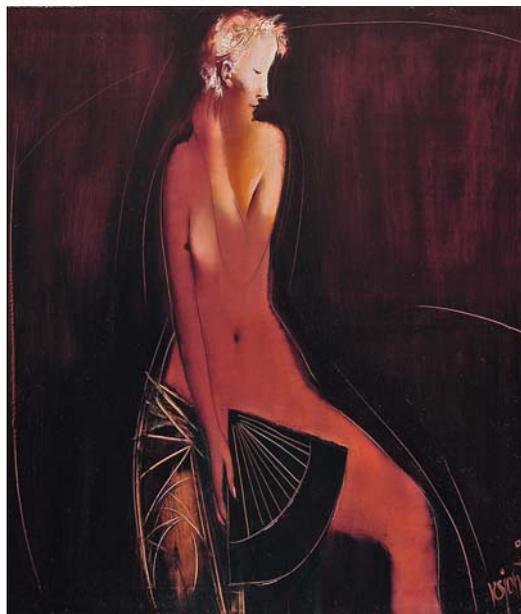
Алесь Ксяндзоў.

Майстар і яго Алены

Мастак Алесь Ксяндзоў — пра ўласцівасці жарсці. У творчасці

"Перлінка".

"Дзяўчына з веерам".

вобразы чапляюць наступныя: рудыя валасы, белая скура і ўся — у рабацінні... Рудых, каб вы ведалі, вельмі мала. Яны — асаблівыя. Калі сустракаю такіх, прашу стаць мадэллю. Многія пагаджаюцца.

І тут, паважаныя чытачы, — ці не пра самае галоўнае. Спадар Алесь упэўнены, што ў вобраз натуршчыцы неабходна захахацца. Не ў канкрэтную жанчыну, а ў яе вобраз. І калі гэта адбываецца, мяркую жывапісец, ты вельмі тонка адчуваеш тое, што робіш. “Калі ёсць мяжа недатыкальнасці з аголенай мадэллю, — разважае жывапісец, — тады я з замілаваннем магу ставіцца да пластыкі. Прыблізна так і з’яўляецца сапраўдны твор”.

Натуральна, я не мог не задаць пытанне: “Хіба ж нельга сумяшчаць працу з натуршчыцай з каханнем да яе? — Можна, — тэарэтызаваў мастак, — але спачатку праца, потым каханне. Не

паралельна, а паслядоўна”. Але такі досвед (і я веру!) у спадара Алеся адсутнічае.

— Іншым разам з асобнымі натуршчыцамі падтрымліваю сяброўскія адносіны, але толькі сяброўскія, — кажа ён.

А я гэтым часам абагульняю яго словы: анатомію пачуццяў, формулу кахання, геаметрыю зносінаў. Час ствараць інструкцыю для маладых мастакоў “Што такое аголеная натуршчыца, і як з ёй абыходзіцца”. Прынамсі, лекцыю прыкладна такога зместу Ксяндзоў чытае сваім мадэлям пастаянна: нічога асабістага, гэта праца, няпросты творчы працэс, мужчынскае эга адступае, мастакоўскае пераважае...

ІМПРАВІЗАЦЫЯ Ў СТЫЛІ “НЮ”

Мадэль, натуршчыца — гэта ідэал для мастака? Гэта тыя жанчыны, з-за якіх пачына-

юцца войны? Не. Алесь выбірае іх не па гламурных канонах. У ягоных жанчын прапорцыі — не ідэальныя. Іншы мужчына прайшоў бы міма з халодным сэрцам.

— З-за такіх кабет, — упэўнены мастак, — войны не распачынаюць, я хіба што магу пабіцца з тымі хлопцамі, якія не заўважаюць іх непаўторнасці.

Тут можна з творцамі і не пагадзіцца. Колькі існуе чалавецтва, столькі і каноны жаночай прыгажосці мяняюцца. І хто мне скажа, як выглядала жонка цара Менелая прыгажуня Алена, з-за якой і пачалася Троянская вайна?

Адно зразумела: сваіх прыгажунь Алесь Ксяндзоў нястомна піша яшчэ і таму, каб паказаць іх самабытнасць іншым мужчынам. Маўляў, глядзіце, што недаацэньваецца. Мо пасля гэтага хоць нейкім чынам зменшыцца на Беларусі колькасць адзіночых людзей? Так што тут яшчэ і

сацыяльная праблема вырашаецца. Праўда, Ксяндзоў пра гэта не ведае. Ягоная справа — пісаць. У яго нават запэцканая палітра ў майстэрні — як адмысловы твор мастацтва.

АЛЕНЫ НЕВЫПАДКОВЫЯ

Пагаварылі трохі пра муз. Згадалі жонку Гаўрылы Вашчанкі, за якой мастак быў як за каменнай сцяной. Яна і натхняла, і падтрымлівала, і, калі трэба, выбівала, але заўжды заставалася ідэалам. Але паразважалі і пра сінтэтычны мастацкі вобраз-ідэал. Прыйшлі да высновы, што ён — у любым анатамічным атласе. Захахацца ў такі толькі ў жahlівым сне можна.

— Студэнтам я так сітуацыю тлумачу, — распавядае спадар Алесь. — Загадваю: намалойце прыгожанькую яблынку. Яны стараюцца, ствараюць ідэал. Атрымліваецца нешта халоднае, мёртвае. У жывога дрэва — свой характар, у яго галінкі несметрычна растуць.

Чалавека стварыў Бог. Пачуцці — у тым ліку і каханне —

людзі займелі самі. Пластыку гэтых пачуццяў і адшуквае Ксяндзоў.

Дык каханне — гэта праклён ці шчасце? Мы тут з Алесем ледзь не пабіліся. Ён, сённяшні, заклікае студэнтаў не губляць галаву, не кідацца неабачліва ў вір кахання, не губляць час, а пісаць, пісаць, пісаць. А ў мяне — супрацьлеглае меркаванне. Ці атрымаецца з чалавека мастак, калі той не прайшоў праз выпрабаванне каханнем? Мо і атрымаецца, але ён будзе кепскім мастаком. Дык ці варта стрымліваць жарсць?

Дарэчы, наконт Алены. Ну, з-за якой траянцам спакою не было. Пра яе канкрэтна гаворкі не будзе. А вось тое, што Алесь Ксяндзоў нарадзіўся 18 жніўня, у дзень Святой Алены Роўна-апостальнай (яна і Труну Гасподнюю адшукала, і Крыж), пра нешта ды кажа. Як і тое, што Ален вакол Ксяндзова заўжды вельмі шмат, у тым ліку — і сярод натуршчыц. Гэта як рэха ад той, якая прычынай вайны стала. Містыка.

АДЗІНАЯ І НЕПАЎТОРНАЯ

Вы запытаеце, а што ж жонка мастака? Спадарыня Людміла, як і любая жонка таленавітага жывапісца, — мужная і стойкая жанчына. На пытанні нахабных журналістаў пра шматлікіх натуршчыц Ксяндзова адказвае праўдзіва: “Спачатку ўсякае рознае бывала, а потым прызвычалася”. Здымаю перад ёй капялюш. Дарэчы, шыкоўны капялюш Алеся Ксяндзова — тэма для асобнага грунтоўнага расповеду.

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.

Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:

- “Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст.”;
- “Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст.”;
- “Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст.”;
- “Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст.”;
- “Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.”;
- “Мастацтва краін Усходу XIV — XX стст.”.

Выставы:

- Арт-праект “RELAX. Жывапіс. Скульптура. Графіка” — да 31 сакавіка.
- Выстава графічных твораў Анатоля Александровіча (1953 — 2017) “Паміж словам і вобразам” — да 11 сакавіка.
- Персанальная выстава Уладзіміра Слабодчыкава “Сублімацыя формы” — да 25 сакавіка.
- Выстава “Суладдзе” (графіка Уладзіміра Васюка і кераміка Тамары Васюк) — да 25 сакавіка.
- Выстава “Айчыне служым!” (да 100-годдзя Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь) — да 15 мая.
- Выстава Волгі Угрыновіч “У сутворчасці з прыродай” (фарфор, жывапіс) — да 4 сакавіка ў арт-кафе музея.
- Виртуальная выстава “Настальгія па зіме. Сем зімовых пейзажаў Абрама Кроля”.

Філіялы музея

МУЗЕЙ “ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І ПАЛОВЫ XIX СТ.”

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальна-я, 33а. Тэл.: 327 88 78.

Пастаянныя экспазіцыі:

- “Інтэр’еры шляхецкай сядзібы”.
- “Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча”.
- “Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст.”.
- Выстава графікі Івана Шышкіна са збораў музея — да 15 красавіка.
- Камерны вечар “Будзь маёй каханай” з удзелам Юліі Казіміравіч, Дзмітрыя Кулакова і Мікалая Сярдобава — 7 сакавіка. Пачатак а 19-й.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс “Раўбічы”, Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава “Жаночы сусвет” — да 11 сакавіка.
- Майстар-класы па стварэнню лялек-мотанак, ткацтву паясоў альбо саломалляцтву (на выбар) — кожную нядзелю. Пачатак а 12-й.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.

Тэл.: 327 43 22.

Экспазіцыі:

- Абноўленая экспазіцыя “Старажытная Беларусь”.

У МІНСКУ ГАЗЕТУ “КУЛЬТУРА”

МОЖНА НАВЫЦЬ У НАСТУПНЫХ КРОПКАХ

МАГАЗІНЫ “БЕЛСАЮЗДРУК”

- Падземны пераход ст.м. “Пятроўшчына”.
- Падземны пераход ст.м. “Плошча Перамогі”.
- Праспект Незалежнасці, 44.
- Вуліца Валадарскага, 16.

КІЁСКІ “БЕЛСАЮЗДРУК”

- ст.м. “Няміга”, вул. М. Багдановіча.
- Праспект Пераможаў, 5.
- Вуліца Рабкораўская, 17.
- Праспект Незалежнасці, 168, В.
- Вуліца Лабанка, 2.

■ “Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы”.

■ Бестэрміновая акцыя “Адзіны білет”, якая дазваляе мінчанам і гасцям сталіцы наведаць музей і яго шэсць філіялаў, набыўшы ўсяго адзін білет у любым з іх.

■ Аўтарскі праект Ахрэма Белабровіка VKL3D.

■ Акцыя “Вольнае піяніна” — кожны дзень з 16.00 да 19.00.

Выставы:

- Выстава “Беларусь: адраджэнне духоўнасці”.
- Выстава “Ад рымскага дэнарыя да беларускага рубля”.
- Фотавыстава “Беларусь у Першай сусветнай вайне. Брэсцкі мір”, прысвечаная трагічнай гісторыі Беларусі ў пачатку XX стагоддзя.
- Выстава графікі Сальвадора Далі “Боская камедыя” — да 1 мая.
- Выстава аўтарскага фарфору Аляксандры Баўтрук “Мой ікігай” — да 30 сакавіка.
- Выстава твораў Настасі Балыш “Таямніцы святла” — да 15 сакавіка ў музейнай прасторы “Галерэя”.

Філіялы музея

ДОМ-МУЗЕЙ І З’ЕЗДУ РСДРП г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

- Абноўленая экспазіцыя, прымеркаваная да 100-годдзя Кастрычніцкай рэвалюцыі (залы дапоўненыя новымі прадметамі амаль з усіх фондавых калекцый музея).
- Экспазіцыйны праект “Мінск 1917” — да 11 сакавіка.
- Выстава “Сведка часу”, прысвечаная 95-годдзю Дома-музея і 120-годдзю І з’езда РСДРП — да 18 сакавіка.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 38.

Тэл.: 327 46 11.

■ Пастаянная экспазіцыя.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12.

Тэл.: 327 06 33.

Экспазіцыі:

- “Сезонныя змены”.
- “Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін”.
- “Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу”.
- “Насельнікі ліставога і змяшанага лесу”.
- “Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл”.
- Выстава “Жывыя цмокі” — да 2 жніўня.
- Мінск, вул. Казінца, 117 (будынак кінатэатра “Электрон”). Тэл.: +37529 123 60 53.
- Выстава “Сафары парк” —

да 31 жніўня.

■ Атракцыён “Стужачны лабірынт”.

■ Атракцыён “Лазерны квэст”.

г. Мінск, вул. Багдановіча, 9а.

Тэл.: 237 46 94.

■ Выстава архідэй —

да 1 красавіка.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬНАЙ І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ г. Мінск, Музычны зав., 5.

Тэл.: 220 26 67.

Пастаянныя экспазіцыі:

- “Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях”;
- “Музычная і тэатральная культура Беларусі ў Х — XIX стст.”;
- “Беларуская музычная культура XX ст.”;
- “Тэатральная культура Беларусі XX ст.”.
- Выстава “Вобраз жанчыны ў фарфоры” (з прыватнай калекцыі Віктара Суворова) — да 25 сакавіка.

ГАСЦЁЎНЯ

УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА

г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.

■ Пастаянная экспазіцыя.

Майстар-класы:

- Музейныя заняткі “Тэатральная лялька” для дзяцей 5+.
- Інтэрактыўныя музейныя заняткі “Асновы акцёрскага майстэрства” для дзяцей ад 5 да 10 гадоў.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО

г. Мінск, вул. Свардлова, 4.

Тэл.: 327 10 75.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава “Жыццё ў часе”, (прадстаўлены лепшыя работы тытулаванага прэс-фатографа Літвы Рамунаса Данісвічуса) — да 18 сакавіка.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможаў, 8.

Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.

Музей працуе: пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, сер. — ад 12-й да 20-й.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Часовая экспазіцыя “Чырванасцяжная Беларуская ваенная акруга. Гісторыя ў асобах”, прысвечаная 100-годдзю Узброеных Сіл Рэспублікі Беларусь — да 25 мая.
- Часовая экспазіцыя “Пётр Машэраў: яго сэрца білася для людзей” — да 13 жніўня.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК “НЯСВІЖ”

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19.

Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02;

+37529 551 80 51, + 37529 190 31 49.

Палацавы ансамбль

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Гістарычны квэст “Таямніцы і загадкі палаца Радзівілаў”.

Па папярэдніх заяўках.

Сектар экскурсійнай і інфармацыйнай дзейнасці

Вул. Гейсіка, 1.

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Выстава “Дуэт” з калекцый майстроў выцінанкі Алены Шаліма і Наталлі Гамаюнавай.

Ратуша Вул. Савецкая, 3.

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Квэст “Выхадкі старога захавальніка”. Па папярэдніх заяўках.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС “МІР” г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.

Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

■ Пастаянная экспазіцыя.

■ Тэатралізаваная экскурсія “І зноў ажываюць паданні”.

■ Экскурсія з элементамі дэгустацыі “У госці да Пана Каханку”.

■ Дзіцячая тэатралізаваная экскурсія “Чароўная гісторыя ў Мірскім замку”.

■ Музейныя заняткі.

■ Музейная фотапалюшка.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5.

Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыі:

- “Якуб Колас. Жыццё і творчасць”.
- Экспазіцыя “Склеп” на сядзібе Якуба Коласа.
- Тематычныя экскурсіі і лекцыйныя заняткі.
- Тэатралізаваныя прадстаўленні паводле беларускіх народных казак.
- Музейныя майстар-класы і заняткі.
- Мультымедычны комплекс “Чалавек. Асоба. Час”.
- Пешая экскурсія “Мясцінамі Коласа ў Мінску”.
- Інтэрактыўныя праграмы для сямейных наведвальнікаў, квэст-гульні “Таямніцы дома Песняра”.
- Выстава “Жывыя малюнкi, вобразы, сімвалы...” (да 90-годдзя з дня нараджэння народнага мастака Беларусі Уладзіміра Стэльмашонка) — да 6 сакавіка.

Акцыі:

- “Самы лепшы дзень” (дзень нараджэння ў музеі).
- Віншаванне ад музея, фотасесія “У дзень вяселля — у музей”
- Імпрэза “100 гукаў вясны” — 6 сакавіка. Пачатак а 17-й.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4.

Тэл.: 327 78 66.

- Пастаянная экспазіцыя “Шляхі” з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей “Хлопчык і лётчык”, галаграфічным тэатрам.
- Інтэрактыўныя музейныя праграмы “У пошуках папараць-кветкі”, “Вячоркі”.
- Выставачны праект “Абуджаная жалейка”, прысвечаны цыклу патрыятычных вершаў Янкі Купалы 1918-га

■ 10 — “Залатое сэрцайка” (інтэрактыўная казка) С.Навуменка. Пачатак аб 11-й.

■ 10 — “Нязваны госць” (сямейная меладрама) С.Бартохавай.

ЗАСЛУЖАНЫ КАЛЕКТЫЎ БЕЛАРУСКІ ТЭАТР “ЛЯЛКА”

г. Віцебск, вул. Пушкіна, 2. Тэл.: (8-0212) 36 32 50.

■ 4 — “Яшчэ раз пра Чырвоны Каптурчык” (казка для дзяцей ад 3 гадоў) С.Яфрэмава, С.Когана. Пачатак аб 11-й.

■ 7 — “Скрыпка дрыгвы і верасовых пустэчаў” У.Караткевіча (для дарослых). Пачатак а 18-й.

■ 10 — “Фенька” (неверагодная гісторыя) Л.Панцэлева. Пачатак аб 11-й.

і прымеркаваны да 110-годдзя выхаду яго першага зборніка — да 16 красавіка.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, вул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:

■ “Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва”.

■ Выстава жывапісу і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва “Familia” (прысвечаная 95-годдзю Леаніда Шчамялёва) — да 11 сакавіка.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА

г. Мінск, пл. Свабоды, 15.

Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:

- “Мастак. Грамадзянін. Герой”. Прысвечаная Ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхалу Савіцкаму.
- “Мінск губернскі. Шляхецкі побыт”.
- Персанальная выстава Нікаса Сафронава “Вясна уражанняў” — да 22 красавіка.
- Выстава “Мастацкая школа імя Яна Разэнтэля” — да 4 сакавіка.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША

г. Мінск, пл. Свабоды, 2а.

Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:

- “Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет”.
- “Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет”.

МУЗЕЙ “ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА”

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8.

■ Пастаянная экспазіцыя.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10.

Тэл.: 285 18 86.

Экспазіцыя:

- “Кола часу” — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.

ЭКСПАЗІЦЫЯ “КАРЭТНАЯ”

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 8. Тэл.: 321 24 30.

■ “Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж” (пастаянная экспазіцыя па гісторыі гузавага транспарту жыхароў Мінска XIX — пачатку XX стст.).

■ Виртуальная гульні “Карэтны майстар”.

ЭКСПАЗІЦЫЯ “МІНСКАЯ КОННАЯ ЧЫГУНКА”

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6.

■ Экспазіцыя складаецца з некалькіх раздзелаў, якія распавядаюць пра жыццё Мінска 1890 — 1920-х гг.

АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6. Тэл.: 321 24 30.

■ Выстава “МотаВелаМінск. Двухкалэсная гісторыя” — да 1 ліпеня.

Па пытаннях размяшчэння рэкламы ў газеце “Культура” звяртайцеся па тэлефоне + 375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41, альбо пішыце на электронны адрас [kultura@tut.by!](mailto:kultura@tut.by)

АРТ-ГАСЦЁЎНЯ

“ВЫСОКАЕ МЪСТА”

г. Мінск, вул. Герцэна, 2а.

Тэл.: 321 24 30.

■ Выстава мастацкага тэкстылю і касцюма “Гіперсувязі” студэнтаў Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў — да 25 лютага.

■ Выстава сучаснага чэшскага шкла “Колер святла: Петр Стаха і яго вучні” — да 1 красавіка.

ЛІДСКІ ГІСТОРЫКА-МАСТАЦКІ МУЗЕЙ

г. Ліда, вул. Перамогі, 37а.

Тэл.: (8-0154) 53 50 64.

Пастаянныя экспазіцыі:

- “Прырода Лідчыны”.
- “Сучаснае мастацтва краю” (жывапіс, графіка, скульптура, мастацкае шкло).

Выставы:

- Выстава “Майстэрня заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі, сябра Саюза мастакоў Беларусі Уладзіміра Мурахвера”.
- “Вядзем пачатак мы ад Гедыміна...”.
- Мемарыяльны пакой Валяціны Таўла.
- Выстава са збору А.Фішбайна “Рэчы побыту канца XIX — пачатку XX стст.”.
- Музейна-вобразная зала “Хрушчоўка 60-х”.
- Выстава “Вайны свяшчэнныя старонкі”.
- Выстава “Надзейны